

MAGYAR IPARMŰVÉS ZET

HUNGARIAN APPLIED ARTS

Szyksznian Wanda: Aranyhíd (részlet) /
Wanda Szyksznian: Golden Bridge (detail)

KIÁLLÍTÁSOK – MŰHELYEK

- A Székkakas nyolcvanöt éve
Egy magyar művészcsalád
európai stúdiója
(*Szilágyi B. András*) **2**
- A rajztól a printig, a gyöngykorig
Szyksznian Wanda grafikus-
művész életmű-kiállítása
a Szombathelyi Képtárban
(*Feledy Balázs*) **8**
- Önállóság az azonosulásban
Snopper Zsuzsanna belső-
építész kiállítása
(*Fekete György*) **14**
- Innovatív iparművészet –
KOZMA 2017. A Kozma Lajos-
ösztöndíjasok kiállítása a
Klebelsberg Kultúrkúriában
(*Mascher Róbert*) **17**
- Lengyel–magyar designmustra
a FUGÁban (*Ernyey Gyula*) **21**
- Hódmezővásárhely kerámia-
művészete és kerámiaipara
Kiállítás és konferencia
a Vigadó Galériában **24**
- A kökénydombi Vénusztól a
NASA-ig (*Schrammel Imre*) **25**

- Hódmezővásárhely és
Vallauris 50 éve testvérváros
(*Lovag Zsuzsa*) **29**
- A Vásárhelyi Kerámia
Szimpózium helye a magyar-
országi művésztelepek között
(*N. Mészáros Júlia*) **31**
- Az ipar és a művészek
(*Antal Gábor*) **39**

ÉRTÉKÖRZÉS

- 150 éve született Koloman Moser
(1868–1918) (*Kiss Éva*) **41**

MŰVÉSZET ÉS PEDAGÓGIA

- Tér, tárgy, szín és forma
Környezetkultúra- (belső-
építészet-) oktatás a Budapesti
Metropolitan Egyetemen
(*Emresz Adrienn –
Wesselényi-Garay Andor*) **45**
- METU-design. A Budapesti
Metropolitan Egyetem forma-
tervező művész mesterszakának
képzési koncepciója (*Bárkányi
Attila, Balvin Nándor*) **51**

- HÍREK **58**

2018/3

A Szélkakas nyolcvanöt éve

Egy magyar művészcsalád európai stúdiója

► 1933-ban Párizs ismét az európai művészet központja volt. Bár lecsengett már a Montparnasse és a Montmartre bohéméletének aranykorszaka, Németország fokozatos fasizálódásával párhuzamosan, rövid időre újra a francia főváros lett a modern művészet központja. A jazz nagyjai, Louis Armstrong, Duke Ellington koncertjei és Joséphine Baker vérpezsdítő táncelőadásai tartották lázban az embereket. Az ekkor Párizsban élő magyar művészkolónia tagjai között mások mellett a világhírű fotóművész, André Kertész, Picasso fotósát, Brassai (Halász Gyula), Csáky Józsefet, Rozsda Endrét, Réth Alfrédot és nem utolsósorban a magyar üvegművészet iskolateremtő mesterét, Báthory Júliát találhatjuk meg.

Báthory Júlia (1901–2000) 1933 tavaszán alakította meg önálló stúdióját, a *Studio La Girouette*-et (Szélkakas Stúdió). Ekkor már három éve élt Párizsban, ahol tehetségével hamar sikereket ért el. Már első, 1930-as, Huszár Imre szobrászművésszel közös, párizsi bemutatkozása országos publicitást és számos nagy megrendelést hozott számára. Kiköltözése után két évvel, 1932-ben, a Salon d'Automne tagja lett, azé a szaloné, melyben Maurice Marinot, az art deco üvegművészet egyik legnagyobb alakja is kiállított. A stúdió létrehozását a monumentális, építészeti megrendelések sokasága is indokolta, Báthory Júlia ugyanis maga kivitelezte nagy méretű csiszolt pannóit. Mun-

**A Studio La Girouette pecsétje /
Stamp of the Studio La Girouette, Paris
Párizs, 1933**

Fotó: Tahin Gyula, 1992

káival az egész európai üvegművészetben kivételes életművet hozott létre. Elsőként alkalmazta a homokfúvás technikáját művészi üvegmegmunkálásra, különleges csiszolási technikája olyan egyedülálló volt, hogy a korabeli francia kritika nem is a „graveur en cristalle” (üvegcsiszoló), hanem a „sculpteur en verre” (üvegszobrász) kifejezéssel illette nem mindennapi munkáit.

Az általa létrehozott stúdió kezdetben egyszemélyes műhely volt. A maga által feltalált és kikísérletezett technikákkal teljesítette megrendeléseit egészen a második világháború kitöréséig. 1940-ben, mint

**Báthory Júlia:
A Studio La Girouette
csiszoltüveg cégére /
Júlia Báthory: Cut glass
trade sign of the Studio
La Girouette, Paris
Párizs, 1933 (Városi
Képtár, Orosháza)**

magyar állampolgárnak, az internálással kellett volna szembesülnie, ha nem hagyja el az országot. A magyar kolónia feloszlott, prominens tagjai többnyire Spanyolországba, Amerikába és Svájcba mentek. Ekkor Báthory Júlia a nehezebbik utat, a hazatérést választotta. Vele együtt a stúdió is Budapestre költözött, igen nehéz körülmények között a Budafoki úton kezdte újra tevékenységét. A műhely azonban 1944-ben bombatalálatot kapott, többször ki is fosztották Budapest ostroma során. A szovjet megszállás még a reményét is elvette annak, hogy a hajdan a párizsi *Printemps árubáz belső dekorációit*, a *Goldberger textilgyár zürichi tárgyalótermének pannóit* készítő, az 1937-es párizsi és az 1939-es New York-i vilákiállításon elismerő oklevelet nyerő Báthory Júlia valaha is újraalapíthassa a Szélkakas Stúdiót. Egészen 1953-ig az is kétséges volt, hogy valaha lehetőséget kap-e arra, hogy üvegművészként érvényesülhessen.

Nemzetközi hírnevének és kivételes szakmai tudá-

sának köszönhetően előbb 1949-ben a Magyar Iparművészeti Főiskola újonnan induló üvegművészképzési programját dolgozta ki, majd 1952-ben a szakképzés oktatási modelljét alkothatta meg. A koncepció először a Török Pál utcai Képző- és Iparművészeti Gimnázium üveg szakán valósult meg, ahol 1971-ig volt vezetőtanár.

A szocializmus évei alatt Báthory Júlia, a párizsi évekhez képest mostoha körülmények között is, folyamatosan alkotott. A hatvanas évektől hutaüveget is készített; 1976-os nyugalomba vonulása idejére az egyetemes üvegművészet azon kevesei közé tartozott, akik az üveg hideg és meleg megmunkálásában egyaránt tevékenykedtek. Számos rangos nemzetközi és hazai kitüntetés birtokában vonult vissza az aktív alkotómunkától, bár folyamatosan új technológiai újításokon gondolkodott, rajzokat, terveket készített, és hozzákezdett kivételesen gazdag életműve rendszerezéséhez.

Kovács Júlia: Konyhai termékcsalád / Júlia Kovács: Kitchen product family

1975, kőedény és üveg

Nevelt fia, Szilágyi András 1974-ben diplomázott az Iparművészeti Főiskola üveg szakán. Gimnáziumi tanulmányait Báthory Júlia tanítványaként végezte el, így kettejük kapcsolata szakmailag is igen szorosra vált. Az üvegcsiszolás, a homokfúvás egyedi technológiái, Báthory Júlia féltve őrzött műhelytitkai szálltak Szilágyi Andrásra, aki továbbment a mestere által megkezdett úton. Az 1970-es, 1980-as években már egyéni hangú, különleges optikai hatásokat produkáló művekkel jelentkezett.

**Szilágyi András: Dupla váza (vázaplasztika-sorozat) /
András Szilágyi: Double Vases (sculptural vases series)**
1974, fúvott üveg

Szilágyi András felesége, Kovács Júlia szintén üvegművészként végzett 1973-ban. Hírnevét elsősorban üvegdesignerként az 1970-es években tervezett használati edényeivel alapozta meg, ezekkel külföldön is sikert aratott. Kísérletezőkedve hamar az üveg és kerámia anyagának együttes alkalmazásáig, valamint különleges hinterglas-technikával készített üvegeképek megalkotásáig vitte. Technológiai újításainak jelentősége Báthory Júlia 1930-as évekbeli kísérleteihez mérhető. A nyolcvanas évek végére láthatóvá vált, hogy a magyar üvegművészetben, számos egyéb irányzat mellett, Báthory Júlia, Szilágyi András és Kovács Júlia stílusa, módszere és felfogása képviseli a magyar üvegművészetnek egy, az 1930-as évek art deco és modern művészetekben gyökerező „művészi design”-szemléleten alapuló ágát.

**Kovács Júlia: Aranykép
/ Júlia Kovács:
Golden Picture**
1980, aranyozott,
homokfúvott üveg,
26x26 cm
(a művész tulajdona)

**Szilágyi András: Üveg körtefa, Orosháza, főtér /
András Szilágyi: Glass Pear Tree, Main Square, Orosháza**
2013, rogyasztott üveg, fém

**Szilágyi András: Üveg körtefa, Orosháza, főtér (kivilágítva)
/ András Szilágyi: Glass Pear Tree, Main Square,
Orosháza (floodlit)**

Szilágyi András és Kovács Júlia Báthory-örökséget továbbvivő *dömsödi stúdiója* tehát nem csupán egy többgenerációs művészcsalád intézményesített vállalkozása, hanem olyan műhely, ahol a magyar üvegművészet egyedülálló, művészileg koherens és az autonóm művészi üveg megszületésétől kezdve lineárisan

**Kovács Júlia: Térválasztó elemek, Üvegipari Művek Üdülője, Balatonalmádi /
Júlia Kovács: Partitioning panels, Summer resort of Glass Works, Balatonalmádi**
1982, savazott, homokfúvott üveg, egyenként: 270x110 cm

fejlődő iskolája van jelen. Egyfajta zárvány, mely a magyar üvegművészetnek a kortárs képzőművészi irányjai mellett, a francia autonóm stúdióüveg és a

német Bauglas Báthory Júlia által megteremtett művészi szintézisét folytatva működik. Mind kivételes technológiáit, mind művészi felfogását tekintve –

sokszor tudatosan is – elkülönül a magyar üvegművészet egyéb tendenciáitól, és a maga útját járja.

Az európai art deco stílusirányzat többi hasonló műhelyét, művészcsaládját többnyire elsodorta a má-

Kovács Júlia: Tavasz / Júlia Kovács: Spring

2003, szitanyomott vegyes technika, 36x26 cm (a művész tulajdona)

sodik világháború. A vasfüggönytől keletre az 1950-es, 1960-as évek tömegtermelése, az államosítás, a központosítás, az ipari szerkezetváltások a hasonló dinasztiai kontinuitását jórészt megszakították. A Szélkakas égisze alatt működő családi műhely azonban vidékre „költözve”, a szó klasszikus értelmében vett üvegmanufaktúraként képes volt átvészelni ezeket a kríziseket, és többször is megújulva fennmaradni.

Ez a generációkon átívelő, a 21. században is élő műhely az üvegművészet azon sejtjeihez hasonlítható, melyek az európai iparművészet központjaiból, Németországból, Franciaországból kiindulva a világ eltérő pontjain alapozták meg lokális műhelyek, iskolák arculatát. Párhuzamnak tekinthető Kagami Kozo munkássága, aki a német Wilhelm von Eiff – Báthory Júlia korai kortársa – tanítványaként hazatérve a Kagami Crystal Co., Ltd. megalapításával „felrajzolta” Japánt a nemzetközi üvegművészet térképére. Hasonlót vitt véghez Andries Dirk Copier Hollandiában, aki szintén Báthory Júlia kortársaként, Párizsból hazatérve, Leerdamban hozott létre európai színvonalú műhelyt és iskolát a holland üvegművészet számára.

Báthory Júlia hasonló munkába kezdett hazánkban a háború után, de Magyarország sajátos helyzete, a vasfüggöny hosszú időre megakadályozta, hogy szellemi munkássága méltó helyére kerüljön a nemzetközi szakirodalomban, és ismertté váljon a szélesebb közönség számára. Az ő művészetének méltó „hazakeresése” 2017-ben, Orosházán a Városi Képtárban berendezett állandó gyűjteményében csúcsonodott ki. Báthory Júlia háború utáni érdemei közül a legelévülhetetlenebb a magyar üvegművészképzés megteremtése, elindítása, ám az általa 50 éves kényszerszünetet követően újraalapított, máig működő stúdió a nehéz körülmények ellenére is élő művészi örökségének letéteményese. Az idén májusban a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeumban nyíló, *69/70/85 – Egy európai üvegstúdió Dömsödön* című kamarakiállítás egy nagy hagyományú művészcsalád folytatódó története.

SZILÁGYI B. ANDRÁS
művészettörténész

A fotókat Kovács Júlia és Szilágyi András
bocsátotta rendelkezésünkre.

A rajztól a printig, a gyöngykorig

Szyksznian Wanda grafikusművész életmű-kiállítása a Szombathelyi Képtárban

► Művészet és technika szoros összefüggései nyilvánvalóak – a különböző technikák megszületése, fejlődése művészetet befolyásoló tényező, s jellemzően innovatív körülményként érzékeljük megjelenésüket. Minden képzőművészeti, iparművészeti ágazatban számontartjuk és elemezzük ezeket a hatásmechanizmusokat, de talán mondhatjuk, hogy kiemelt, pontosan

sabban determináló fontossága van mindennek a tervezőgrafikában. A digitális technika kialakulásával, majd előtérbe helyeződésével a korábban is meglehetősen technikaérzékeny alkotói területen az utóbbi évtizedek radikális átalakulásokat hoztak. Mindez – az egyébként törvényszerűnek is tekinthető – tervezői generációváltást is elősegítette, az idősebb korosztály képviselői gyorsabban szorultak háttérbe, s az ifjabb generáció alkotói gyorsabban törtek előre. A kíméletlen technológiai versenyben talpon maradni így nem csupán „tehetség dolga”, hanem – hiába a főiskolai/egyetemi diploma megléte – nagy szerephez jut az önképzés, az önfejlesztés, tanfolyamok elvégzése, elmélyült tanulmányok folytatása, majd – és lehet, hogy ez a legnehezebb – ezek művészi alkalmazása. Nos, az első fontos állítás, amit Szyksznian Wanda grafikusművész szombathelyi életmű-kiállítása kapcsán rögzíthetünk, hogy a művészre az immár fél évszázados szakmai pályáján (1968-tól kezdett el együtt dolgozni az Illés-együttessel) mindig is jellemző volt a „lépést tartani” attitűdje, ami jelen esetben nem is annyira a stílusbeli naprakészséget jelenti (bár ez is kétségtelenül érzékelhető életútjában), hanem azt a továbbfejlődési képességet, nyitottságot, rugalmasságot és kreativitást, ahogy a hagyományos rajzi, nyomdai műkészítési technikákból képes volt „átevezni” a digitális technika alkalmazásához, kiemelkedő szinten elsajátítva azt. Az ő esetében ez azért különösen figyelemreméltó, mert egész életútjában elsősorban képzőművészet-centrikus, manuális, rendkívüli *rajztudásra alapozott* a tervezői szemlélete, s ezt a tradicionális tervezői magatartást volt képes átemelni az ezredforduló körüli években/évektől a karakteresen személyes stílusú számítógépes tervezői munkásságába. Ráadásul oly módon, hogy digitális tervezői tevékenysége nem követ egyetlen ismert trendet sem. Pontos, ha úgy fogalmazzunk, hogy Szyksznian Wanda a pályája má-

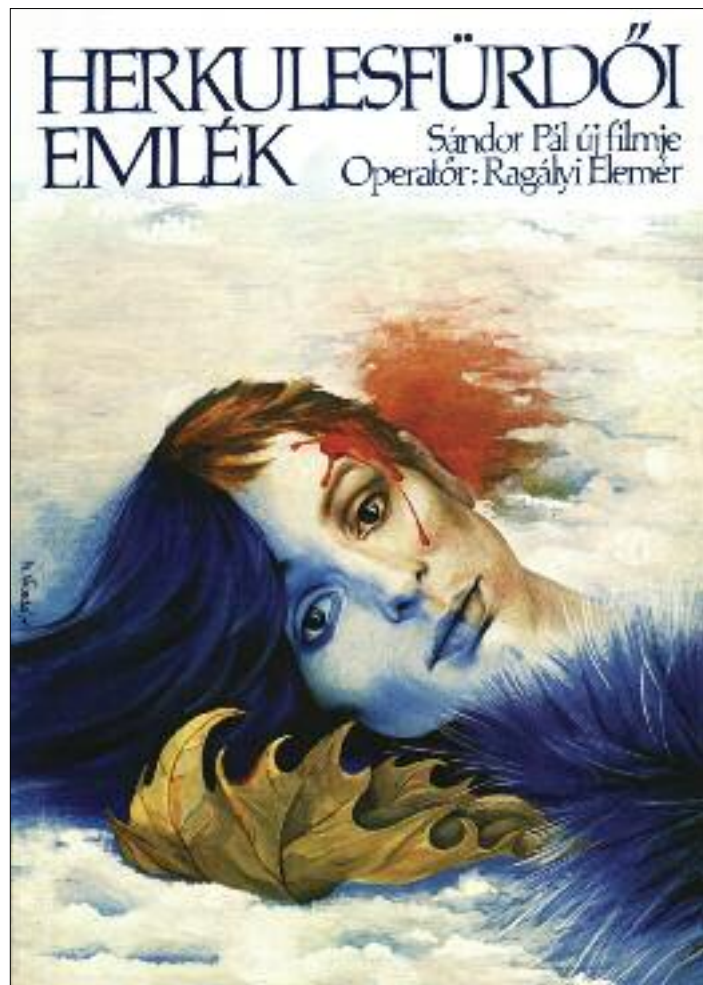

Fotós: Szyksznian Wanda

←
Szyksznian Wanda:
Tanulmányrajz /
Wanda Szyksznian:
Drawing study
1967, ceruza, papír,
50x35 cm

**Szyksznian Wanda: Derszu Uzala, az 1976-os plakát printje /
 Wanda Szyksznian: Dersu Uzala. Print of the poster of 1976**
 2018

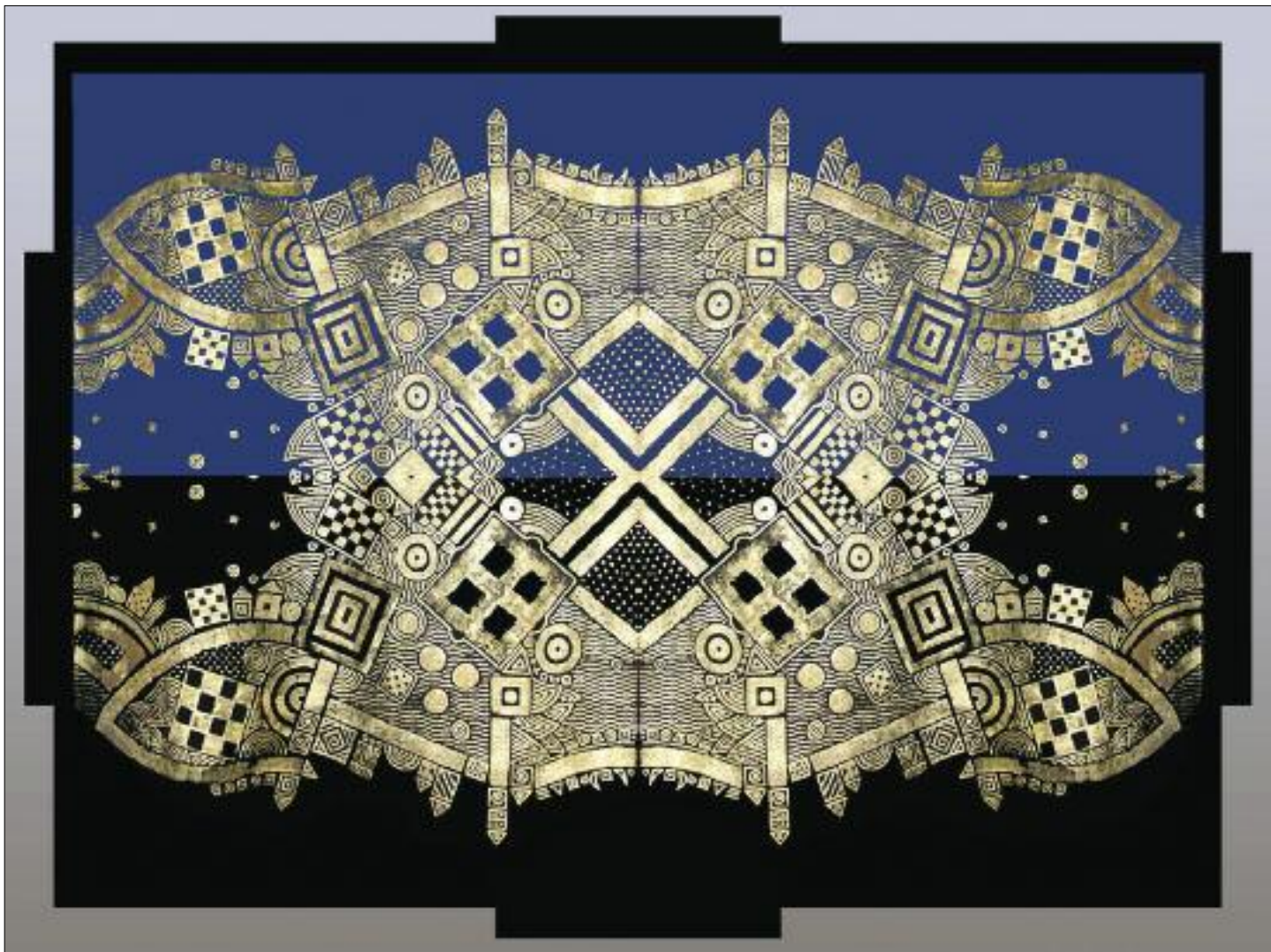

**Szyksznian Wanda: Herkulesfürdői emlék, az 1976-os plakát printje /
 Wanda Szyksznian: A Strange Role. Print of the poster of 1976**
 2018

sodik szakaszában már nem volt érzékeny az avantgárd stílusművekre, de annál inkább volt *fogékony az újra* (a kettő nem ugyanaz), s nyugodtan alkalmazhatjuk a kifejezést: monumentális életmű-kiállításáról győzi meg a látogatót.

A sok egyéb jeles esemény mellett a textiltriennálék kollekciójának is (részben) helyet adó, közel 550 négy-

zetméter alapterületű tér lehetővé tette a teljes életmű keresztmetszetén *túli* bemutatását, a pálya kezdetétől, a kiemelkedő színvonalú, még a művészeti gimnáziumban, majd a Magyar Képzőművészeti Főiskolán készített rajzoktól kezdve az ez évben is (!) megvalósított, *Gyöngykor* című digitálisprint-sorozatig. Közben pedig láthatók a hanglemezborítók, a

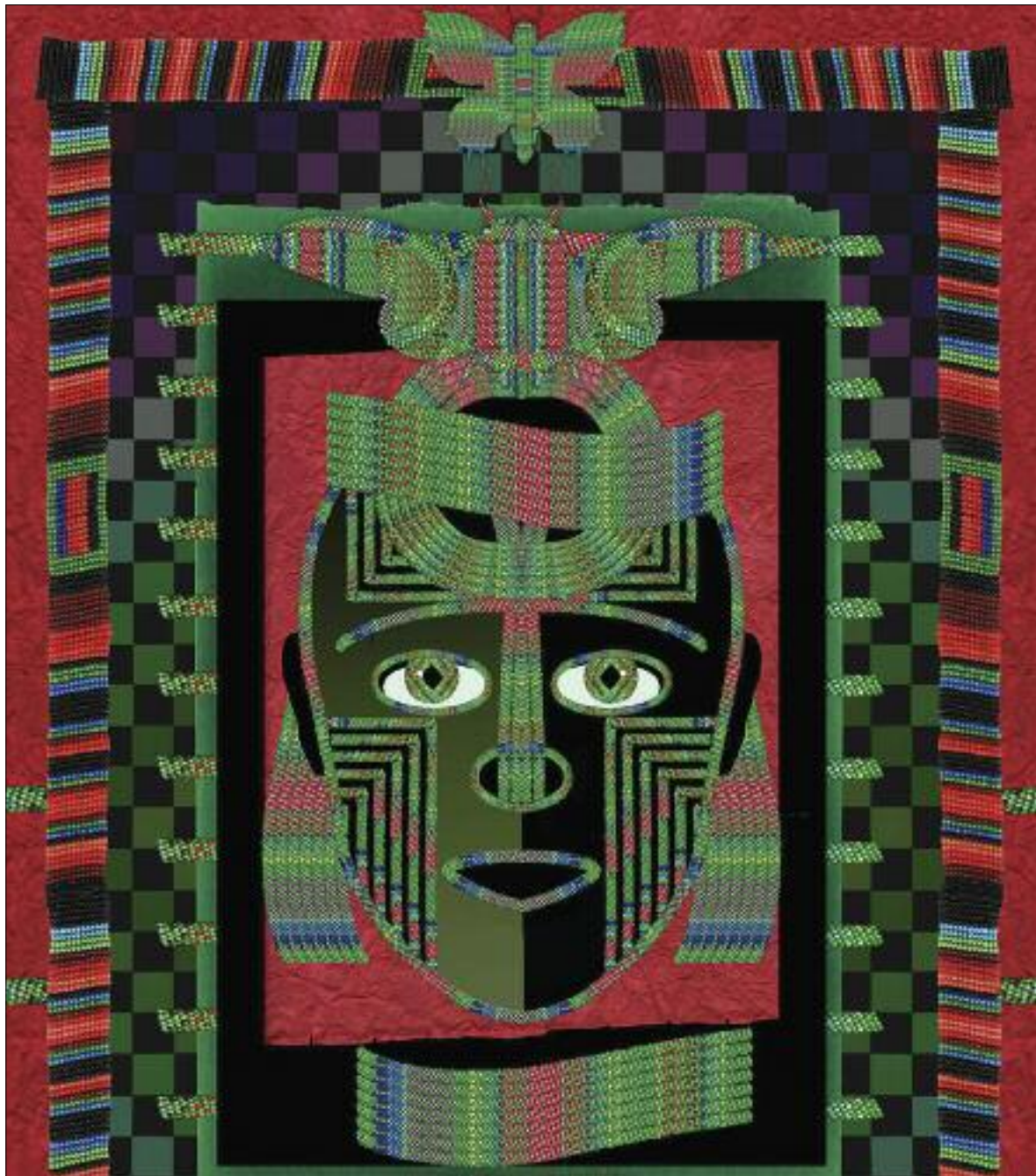
lemezekkel együtt, melyek szintén kiállítási darabok, s arra is ráirányítják a figyelmünket, hogy a művész nemcsak a könnyűzenei témák vonzzák (az *Illés-együtt-es*, *Bródy János* és *Koncz Zsuzsa*, az *István, a király* lemezborítói), hanem *Chopin* és *Prokofjev* éppúgy, mint *Pongrácz Zoltán*. Láthatók lírai költeményekhez és gyermekversekhez készített illusztrációi, az ezekből készült könyvekkel együtt, nevezetes és népszerű nap-

tárjai, a papírgyűrűres korszak festményeinek dokumentálása, a papírplasztika- és a kerámiafelhasználási kísérletei, a különböző vegyes technikákkal megvalósított objektvek, a ponyvaalkalmazás textilművészeti eredményei, s még *két terület*, melyekről külön is kell szólnunk.

Az egyik az immár *legendás plakátok* sora, melyekből a kiállítási tér végfalán egy-egy hatalmas installáció

Szyksznian Wanda:
Aranyhíd /
Wanda Szyksznian:
Golden Bridge
2010, feszített-
vászon-print,
40x60 cm

Szyksznian Wanda:
Gyöngykor (részlet) /
Wanda Szyksznian:
Pearl Age (detail)
2017–2018,
gyöngyfűzés-
digitart, vászonprint,
a teljes méret:
100x50 cm

látható, öt-hat sorban elrendezve, mintegy tíz méter szélességben. Tudjuk, hogy a hatvanas-hetvenes évek a magyar filmplakátok virágkorát jelentik, Szyksznian Wanda munkái e műfajban is meghatározónak hatnak. 1972 és 1987 között – pályázatok révén – tervezett plakátokat az akkori Mokép megbízásából, s ezek több mint három évtized múltával is frissek, elevenek, és egy pillanatig sem hatnak múzeumi tárgyakkal (Andrej Rubljov, Derszu Uzala, Herkulesfürdői emlék, Lotte Weimarban, Zorro, A nagy generáció, Dögkeselyű stb.).

Egyaránt igaz ez kulturális és kereskedelmi plakátjaira, ma is szuggesztív és mély értelmezésű például a parafrázisokra épített három plakátja, melyeken

Botticelli, Leonardo és Arcimboldo festményeit idézi meg. Alkotásainak tematikai gazdagságára utal, hogy éppúgy készít plakátot az ifjúság (*Hugó, a víziló; Politoys Hungary Budapest*), mint például a *Tungsrám* számára.

És íme, a művész kiállítási leporellóján olvasható vallomása: „*Kislány koromban, honnan, honnan nem, volt egy apró gyöngyszemekből fűzött láncom. Vonzott, mint a mágnes [...], egyszer csak megálmodtam, hogyan lehet olyant csinálni. Hogy kinek, minek és miért készítem évtizedeken át, kisebb nagyobb szorgalommal, azt nem tudtam. Magamra ékszerként csak néha tettem. Pótcselekvés termékei [...], hobbi? Egyszer csak új aspektusból köszöntek rám a láncok, mint alapanyagok, kifejezési esz-*

Szyksznian Wanda:
Sámánok – Táltosok –
Maszkok – Bálványok –
Barbárok (a Gyöngykor-
sorozatból) /
Wanda Szyksznian:
Shamans – Taltoshes –
Masks – Idols –
Barbarians (from the
series Pearl Age)
 2017–2018, gyöngy-
 fűzés-digitart, vászon-
 print, egyenként:
 100x50 cm

közök, és rájöttem, hogy nem volt üresjárat a gyöngyök fűzése [...] csak nem tudtam: miért csinálom? [...] és megtörtént a kézzel fűzött gyöngy és a digitális eszközök találkozása 2017-ben.”

E gondolatsor vezet át a másodikként – külön is – számba veendő művek sorához. Vallomásának mindent konkretizáló utolsó mondatára utalva, valóban különlegesen új művészi minőséget teremtett. A gyöngyök materiájából, finom struktúráiból, szívárványosnak is ható színegyütteseiből, finom tárgyairól az alkotó olyan nagy méretű digitális munkákat hozott létre, melyek rendkívül asszociatív képzőművészeti műként állnak előttünk, találó összefoglaló címként *gyöngykort* jelezve, de sámánokat, táltosokat,

maszkokat, bálványokat, barbárokat is megjelenítve. Művein a gyöngyszemek – az alkotó szándékai szerint is – látványt alakító, individuális inspirációként tárgyiasulnak.

Szyksznian Wanda életműve a tervezőgrafika és a képzőművészet mély feltárását jelzi, a határterületek izgalmas kiaknázásával, az értelmezés és a látványteremtés sokszínűségével, ami a művész mindig újra érzékeny, ugyanakkor romantikára is hajló személyiségét is tükrözi.

FELEDY BALÁZS
 művészeti író

(Szyksznian Wanda Életmű című kiállítása. Szombatbelyi Képtár, Szombatbely, 2018. március 14. – május 13.)

Önállóság az azonosulásban

Snopper Zsuzsanna belsőépítész kiállítása

► A Széphárom Közösségi Tér a budapesti V. kerületi Szép utcai kiállítótermében kiállítást rendezett néhai Snopper Tibor építész és lánya, Snopper Zsuzsanna belsőépítész válogatott munkáiból. Az apa szelleme és inspirációi a kiállított tervekből kitűnő igazodási pontot biztosítottak ahhoz, hogy a hivatásául belsőépítészettel választó tervező asszony ars poeticául választhassa a meghatározó építési adottságokhoz való hűséges alkalmazkodást. Ez konkrétan azt jelenti, hogy a belsőépítész új épületek tereiben voltaképpen továbbtervezi az építészeti alapgondolatot a teljes vizuális és funkcionális egység érdekében, szerencsés esetekben.

Snopper Zsuzsanna 1978-ban diplomázott Király

József, Jánossy György, Reimholz Péter és Gulyás Dénes növendékeként a Magyar Iparművészeti Főiskolán; akkor, amikor a magyar belsőépítészet derék-hada már jelentős súllyal vehetett részt a városképeket meghatározó középületek enteriőrjeinek tervezésében. Ezek jelentős részének egyedi bútorterveit is elkészíthette, s mindezekkel egy időben szakírói tevékenységre is vállalkozott. Technikai tájékozottságát, kiművelt rajztudását, térérzékét, stílári felkészültségét jeles építészek sora méltányolta akkor, amikor tervezőtársul választották.

Huszonegy jelentős sportlétesítmény, iskola, hotel, színház, múzeum, gyógyszálló, templom, kiállítás, kollégium és lakás enteriőrtervei fűződnek nevéhez,

Snopper Zsuzsanna:
Mór karosszékterv (3D-
modell: Benkő Design) /
Zsuzsanna Snopper:
'Moorish' armchair.
Draft (3D mockup:
Benkő Design)
2018, cseresznyefa,
CNC-vel mart
oldallap, mahagóni-
pácolás, matt lakk
felületkezelés,
kárpitozás,
77x58x51 cm

Snopper Zsuzsanna:
Mór karosszékterv (3D-
modell: Benkő Design) /
Zsuzsanna Snopper:
'Moorish' armchair.
Draft (3D mockup:
Benkő Design)
2018, jávorfa, matt
lakk felületkezelés,
alumínium oldallap,
lézervágás, türkiz
porszórt felület-
kezelés, kárpitozás,
77x58x51 cm

Snopper Zsuzsanna:
Étkező, Elek-ház,
Budapest. Építész:
Helyes Gábor /
Zsuzsanna Snopper:
Dining room.
Elek House, Budapest.
Architect: Gábor Helyes
 2004

többek között Budapesten, Bükkfürdőn, Szegeden, Székesfehérváron, Kalocsán, Felcsúton – a közelmúltban Gazdagréten. Több bútorgyártó cég számára készített gyártmánysorozatokat, felülírva a kommersz áruházi kínálat szintjét. Ehhez a széles skálához nemcsak bátorság, hanem a kiállításon is bizonyított szemléletbeli tágasság, tárgyi tudás is szükséges.

Eddig húsz csoportos kiállításon mutatta be belsőépítészeti és bútorterveit, ahol az egyéni karakter és látásmód kapott uralkodó hangsúlyt. Ez jelzi azt, hogy

Snopper Zsuzsanna: Friso kabinetterv (3D-modell: Benkő Design) / Zsuzsanna Snopper: 'Friso' cabinet. Draft (3D mockup: Benkő Design)

2018, bútortlap, tömör jávorfa lábázat, jávor- és türkiz porszórt lemez berakás, matt lakk felületkezelés, 122x90x35 cm

a látható szándék: a kor gazdag szellemi áramlatainak és a tervezői elhatározásoknak fontos érintkezési pontjai lehetnek az építészet és belsőépítészet szükséges szimbiózisában. Tervezői megfontolásainak, tárgyi eredményeinek így megérdemelten vannak jelei a belsőépítészetet és iparművészetet gondozó hazai szakirodalomban.

Láthatóan vallja és gyakorolja azt az ideális szemléletet, hogy a használó, a tulajdonos a környezet elemeinek egységére vágyik akkor is, ha annak részleteit többféle műfajban dolgozó alkotók egy végered-

Snopper Zsuzsanna:
Kollégiumi refektórium,
Puskás Ferenc Labdarúgó Akadémia, Felcsút.
Építész: Makovecz Imre / Zsuzsanna Snopper:
Boarding-school refectory.
Ferenc Puskás Football Academy, Felcsút.
Architect:
Imre Makovecz
 2009

ményben biztosítják. Innen adódik enteriőrterveinek összeszerkesztettsége, az alkalmazott műfajok sokféleségében a múltnak és a jelenkornak egyidejű megjelenítése. Ennek helyességét példázza a felhasznált anyagok változatossága, formai gazdagsága, a különféle művészeti megfontolások harmóniája, „testvéri” viszonya. Snopper Zsuzsanna szerencsés abban a tekintetben, hogy élete során sikerül számára ideális feladattípusokkal találkoznia, amelyek megoldásában az édesapjától örökölt színvonalban osztozhat.

A kiállítási bemutató nagyvonalú grafikai terveit Vertel Beatrix grafikusművész készítette.

FEKETE GYÖRGY
 belsőépítész

(*Snopper Tibor és Snopper Zsuzsanna „Szolgáló építészet” című kiállítása. Szépbárom Községi Tér, Budapest, 2018. március 1–17.*)

Gyürky András Snopper Zsuzsannával készült interjúja a Magyar Iparművészet 2010/2. számában (39–43. o.), a Pancho Aréna belsőépítészeti bemutatása a 2015/2. számában (18–24. o.) jelent meg.

Snopper Zsuzsanna:
Flor szék /
Zsuzsanna Snopper:
‘Flor’ chair

2007, cseresznyefa,
 CNC-vel mart
 oldallal, matt lakk
 felületkezelés,
 kárpitozás,
 84x57x51 cm

Innovatív iparművészet – KOZMA 2017

A Kozma Lajos-ösztöndíjasok kiállítása a Klebelsberg Kultúrkúriában

► A Kozma Lajos Kézműves Iparművészeti Ösztöndíjat elnyert fiatal iparművészek alkotásaiból nyílt kiállítás március 12-én a Klebelsberg Kultúrkúriában. A bemutatónak remek helyszíne volt a Barbakán terem, a maga elliptikus alaprajzával, téglaborításával. Sajnálatos azonban a körülmény, hogy a centrumtól meglehetősen távol található, ezért mivel sokan lemondanak a kiutazásról, fontos hírt adnunk e remek kiállításáról. Érdeemes motiválni a művészetkedvelőket, hogy rendszeresen ellátogassanak Pesthidegkútra, a kúriában sorra megvalósuló rangos eseményekre, mint a mostani, a leginnovatívabb iparművészek beszámolója.

„A bemutatkozó művészek olyan fiatal alkotók, akik már a jelentkezésük előtt bizonyították, hogy válasz-

tott művészeti területük legjobbjai közé tartoznak, és abba az irányba haladnak, hogy meghatározó jelentőséggel formálják kézműves-iparművészetünk jelenét és jövőjét” – mondta el megnyitóbeszédében N. Mészáros Júlia művészettörténész, az ösztöndíjról döntő kuratórium tagja.

Az ösztöndíj egy évre szól, de az alkotóknak lehetőségük van további két alkalommal pályázni. Ez igazán nagy kihívást jelent, hiszen a bírálóbizottságot új ötletekkel, egyre magasabb színvonalat előrevetítő pályatervekkel kell meggyőzni arról, hogy a művész méltó az ismételt támogatásra. Gelley Kristóf és Simon Viktória 2017-ben harmadszor nyerte el a támogatást, így ők idén utoljára számoltak be eredményeikről.

Kóródi Zsuzsanna:

Led-sorozat.

Fénykinetika II. /

Zsuzsanna Kóródi:

Led Series.

Light Kinetics, II

2017, optikai üveg
és print

Fotó: Csalkvari Zsigmond

Gelley Kristóf fémműves formatervező és ezüstműves iparművész az első két évben egyedi ezüst evőeszköz készletet és a tálaláshoz használatos eszközöket készített. A harmadik évben, az idén rendezett kiállításon pedig négyrészes, reprezentatív ezüst teáskészletet mutatott be. Technikája, a lemezből való felhúzás egyfajta tisztelgés az ezüstműves-mesterség és a művész ötvös felmenői előtt. Tárgyai időtlen hangulatot árasztanak, ugyanakkor tetten érhető a ma már igen ritka egyéni alkotói koncepció, melyben szerepet kapott a hagyományos kézművestechnika és a funkció összehangolása is. A kalapálás nyomait viselő fémfelület esztétikai sajátosságait a tárgyak fő értékévé tette.

Simon Viktória ékszertervező, arany- és ezüstműves iparművész három ékszerkollekciót állított ki, melyek közül az elsőnél az foglalkoztatta, mi történik, ha a plexirétegek közé festékport fúj, vagy ha a plexi

Fotó: Csákvári Zsigmond

Fotó: Mascher Róbert

Bösze Eszter:
Flow Motion-sorozat.
Entrópia /
Eszter Bösze:
Flow Motion Series.
Entropy
2017, üveg

belsejében kialakított üregbe apró tárgyakat helyez. Második kollekcióját olyan ékszerek alkotják, melyeket bemaárral díszített, a harmadikat a rétegek ragasztásakor felszabadult levegőbuborékok látványa inspirálta.

Farkas-Pap Éva, Kóródi Zsuzsa és Pápai Lilla 2017-ben másodszer nyerték el az ösztöndíjat.

A szobrász végzettségű Farkas-Pap Éva egy ősi, afrikai széktípus többfunkciós használhatóságának formai kérdéseivel és hordozható szülőszékké alakításával foglalkozott. Ezeknél a két elemből álló székeknél a támla és az ülőke derékszögben egymásba csúsztatható, majd használat után szétszedhetők, tárolásuk rendkívül praktikus, mert minimális helyet igényel.

←
Gelley Kristóf:
Teáskanna, tejeskancsó
és cukortartó /
Kristóf Gelley: Teapot,
milk jug and sugar bowl
2017, ezüst,
vegyes technika

Fabricius-Nagy Emese:
Lágyuló geometria /
Emese Fabricius-Nagy:
Softening Geometry
2017, gyapjúfílc, bőr

Témaválasztását, a szülőszék megalkotását saját otthonzülésének tapasztalatai motiválták, valamint az a tény, hogy a szüléshez használatos széktárgy eddig elkerülte a formatervezők figyelmét.

Kóródi Zsuzsanna üvegtervező optikai tisztaságú

üvegbotok felhasználásával a lentikuláris lencsék működési elvén és a mögéjük helyezett egyszerű, korábban színes, ez alkalommal fekete-fehér, geometrikus struktúrát ábrázoló képpel, a sík és a domború-homorú, a fényes és matt üvegrészek optikai kinetikus hatásán alapuló műveket alkotott. A szemlélő a nézőpontjának változtatásával, valamint a térben való mozgásával szüntelenül dekonstruálja és látványsorozatokban éli meg az üveglencse képeket. A képek kinyílása és bezárulása közötti formációk biztosítják az erős vizuális és esztétikai élményt.

Pápai Lilla textil- és divattervező a környezettudatos design képviselője. A bemutatott tavaszi-nyári öltözkölkollekcióját az olajszennyezés globális problémájára való reflektálás határozza meg, mely előző évi munkájának is fő témája volt. A víz tetején úszó olajfoltok alakzatait és a szennyeződés terjedésének formai elemeit használta saját tervezésű anyagainak mintaképzéséhez.

Öt elsőéves ösztöndíjas művész szerepelt a kiállításon.

Bösze Eszter üvegművész organikus struktúrák létrehozásával kísérletezett, így talált rá az olvasztott viaszra, mely különböző módszerekkel vízbe engedve más-más, különleges és egyedi formákat vesz fel, míg ki nem hűl. Cseh forrásból származó üvegtömbjeiben rögzíti az anyag és a közeg egymást alakító, drámai küzdelmének lenyomatát. Az anyag mozgása fizikai törvényszerűségek által meghatározott, ugyanakkor egyszeri és megismételhetetlen képződményekként rögzül, a folytonos keletkezés és megszűnés közötti, változó és kiszámíthatatlan állapotokat idézve.

Fabricius-Nagy Emese építőművész folyamatosan kísérletezik új anyagokkal, technológiákkal, köztük a 3D-nyomatással is. Kiállított darabjai bőrből és filcből készített táskák, melyek szabásmintáját háromszögekből álló raszterháló segítségével alkotta meg. A geometrikus szerkesztés a formán túl a mintát, sőt, a díszítés módját is meghatározza. Díszítőeleme a kéder, mely nemcsak rögzít, merevít, hanem kiemeli a forma lényegét is.

Kárpáti Judit Eszter textiltervező kutatási területe az elektronikus és interaktív technológiák integrálása a textilekbe. A vizuális és akusztikus élmények össze-

Fotó: Mascher Róbert

kapcsolásával olyan anyagokat készít, amelyek a látási, tapintási és viselési élményen túl a hallás érzékszervét is működésbe hozzák. A mintás textilt mint hangki-bocsátó felületet értelmezi, és a hangzásokat meghatározott formákhoz, főleg geometrikus mintákhoz köti.

Kovács Eszter keramikuművész az ösztöndíj segítségével a mozsár fogalmát elemezte és dolgozta fel. Konyhai eszközök széles skáláját teremtette meg az edényforma méretének és arányainak variálásával és eltérő anyagok, valamint mázak használatával. Kiállított tárgyai a kétfunkciós (őrlés-tálalás) tett mozsarak, és az előállításuk formai tapasztalatait hasznosító plasztikák.

Strohner Márton keramikus formatervező letisztult formavilágú, elegáns, moduláris rendszerű virágtartó-termékcsaládot mutatott be a kiállításon. A növények beültetésére szolgáló, magas tűzön égetett, anyagában színezett porcelánmasszából öntött virágtartók formai és funkcionális szempontból is szoros egységet alkotnak. Az anyag, a technológia tökéletessége, a találó arányok, valamint a finom színvilág új életminőséget sugalló, exkluzív tárgyakat eredményeznek.

A beszámoló kiállítás megnyitóján hirdették ki a 2018. évi ösztöndíjasok névsorát is, amely a következ-

Kárpáti Judit Eszter: Soft Sound, flexibilis hangszórók / Judit Eszter Kárpáti: Soft Sound. Flexible loudspeakers
2017, textil, elektronika, vegyes technika

Fotó: Csákvári Zsigmond

Fotó: Mascher Róbert

ző ifjú tehetségekből áll: Ruzicska Tünde keramikus, Fazekas Veronika Borbála és Juhos Janka fémműves tervezők, Kalicz-Mészáros Klára jelmeztervező, Nagy Krisztina és Révész Eszter textiltervezők, Tengely Nóra fémműves tervező, Mitter Anna Róza textiltervező, Kóródi Zsuzsanna üvegetervező és Pápai Lilla textiltervező.

Így 2019 tavaszán már az ő, Kozma-ösztöndíj keretében megvalósított alkotásaikat csodálhatjuk meg a Klebelsberg Kultúrkúria Barbakán termében...

Köszönöm N. Mészáros Júlia kurátornak és Csákvári Zsigmond fotográfusnak a beszámoló elkészítéséhez nyújtott segítséget.

MASCHER RÓBERT

a FISE elnöke, formatervező iparművész

(KOZMA 2017. A 2017-es Kozma-ösztöndíjasok beszámoló kiállítása. Klebelsberg Kultúrkúria, Budapest, 2018. március 12–29.)

Strohner Márton: Planter-sorozat / Márton Strohner: Planter Series
2017, magas tűzön égetett, színezett porcelán

Lengyel–magyar designmustra a FUGÁban

Teqball sporteszköz.

Terv: Co&Co Design-communication Kft.

Gyártó: Teqball™ / Teqball' sports equipment.

Design: Co&Co Design-communication LLC.

Manufacturer:

Teqball™

2015

► Sokéves előkészítés után megvalósulni látszik a közép-európai design egyik szeletének közelmúltbeli eredményeiből válogatott kiállítás. Tanulságos előtörténetéhez hozzátartozik, hogy a tárlatot mintegy tíz évvel ezelőtt a visegrádi országok (V4-ek) közös fellépéseként kezdeményeztem, de támogatás híján, a megvalósításához szükséges anyagi alapok nélkül akkor nem jöhetett létre. Szűkebb témával, a lengyel–magyar eredmények közös megjelenítése és megvitatása, valamint mindezekből adódó további közös tervek kimunkálása céljával indítottam újra több mint két évvel ezelőtt. Végül tavaly bekerült a Lengyelor-

szág függetlensége visszaszerzésének 100. évfordulója alkalmával tartandó *Polska 100* kulturális programba. Így elkezdődhetett a megvalósítása a Lengyel Köztársaság Kulturális és Nemzeti Örökség Minisztériuma, valamint a magyar Nemzeti Kulturális Alap anyagi támogatásával.

A lengyel–magyar terméktervezés utóbbi két évtizedét felölelő, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége és a varsói Adam Mickiewicz Intézet szervezésében, továbbá mindkét oldalról több szakmai intézmény támogatásával készülő *Steps Ahead (Lépések előre)* című kiállítás a FUGA Budapesti Épí-

Fotó: Teqball™

EMU PesaDART villamos motorvonat. Terv: Bartosz Piotrowski (külső- és belső kialakítás), M. Gorczyński, M. Pszczóliński, K. Nogowski, M. Gębicki (vezetőfülke). Gyártó: PESA Bydgoszcz SA / 'EMU PesaDART' electric multiple unit. Design: Bartosz Piotrowski (interior and exterior design), M. Gorczyński, M. Pszczóliński, K. Nogowski, M. Gębicki (driver's cabin). Manufacturer: PESA Bydgoszcz SA
2014–2015

tészeti Központ nagytermében lesz látható május 9-től a hónap végéig.

Michał Stefanowski professzorral a kiállítás anyagának összeválogatása során – a tárlat alap gondolatának és címének megfelelően – nem egy grandiózus történeti vagy jelenkori tabló létrehozására törekedtünk, hanem az együttműködés, a tovább lépés lehetőségeinek felkutatására a terméktervezés, a nemzetközi irodalomban jól ismert *product design* területén, az utóbbi húsz év tervezési eredményei alapján. A design törekvések és a tárgyak összehasonlíthatóságát szolgálja a

tematikai csoportok kialakítása: a bútort, kerámia- és üvegmunkák, a világítási és orvosi eszközök, a szociális design termékek, a közlekedés számára és a közösségi terekbe tervezett tárgyak, a játékhöz és sporthoz kötődő termékek bemutatása. Az egyes egységekben 36-36 tárgy szerepel majd fotókon, illetve videókon, valamint közülük 10-10 kiválóatott termék valóságosan is. A magyar tárgyakat túlnyomórészt a Magyar Formatervezési Tanács által díjazottak közül válogattuk, a lengyel alkotásokat az Adam Mickiewicz Intézet által a közelmúltban megjelentetett *Polish Design:*

→
Tulli karosszékek.
Terv: Tomek Rygalik.
Gyártó: Noti Sp. z o.o. /
'Tulli' armchairs.
Design: Tomek Rygalik.
Manufacturer:
Noti Sp. z o.o.
2015

→
Shin étkezőszék.
Terv: Gyimóthy György.
Gyártó:
Mobilia-Artica Kft. /
'Shin' dining chair.
Design:
György Gyimóthy.
Manufacturer:
Mobilia-Artica LLC
2013

Uncut című kötet alapján. Mind markáns példái az elmúlt két évtized tervezői és gyártói eredményeinek. Rövidebb vagy hosszabb történetük, sikerességük vagy – éppen kiválóságuk ellenére – piaci sikertelenségük ténye az elemzések jó alapjául szolgálhat a közös gondolkodásra és még inkább a közös cselekvésre. Ezt kívánjuk elősegíteni a kiállítás megnyitását követő napon tartandó, a lengyel–magyar designkapcsolatok áttekintésétől a mai helyzet elemzésén át jövőbeni terveink felvázolásáig terjedő kerekasztal-beszélgetéssel is. A tárlatot és a tanácskozást egy háromnyelvű – angol, magyar és lengyel – katalógus egészíti ki.

A budapesti kiállítás a tervek szerint Varsóban, a Lengyel Formatervezési Intézet kiállítótermében is bemutatásra kerül majd július végétől augusztus közepéig.

ERNYEY GYULA
designtörténész, a kiállítás kurátora

Fotó: Viliányi Csaba

Fotó: Weronika Trojanowska

Hódmezővásárhely kerámiaművészete és kerámiaipara

Kiállítás és konferencia a Vigadó Galériában

A Magyar Művészeti Akadémia, Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Wartha Vince Kerámiaművészeti Alapítvány kiállítást és ahhoz kötődően két napra konferenciát szervezett a budapesti Vigadó Galériában. A rendezvény témája többek között a 20 éves Vásárhelyi Kerámia Szimpózium és a Hódmezővásárhelyen működő kerámia- és porcelángyárak együttműködése, valamint a város és Vallauris 50 éves testvérvárosi kapcsolata volt.

A konferencián elhangzott előadásokból válogatott összeállításunk átfogó képet ad a település kerámiaművészetének fejlődéséről és a kortárs magyar iparművészetben betöltött szerepéről.

Fotós: Gál István János

Krawczun Halina:
Csipketál /
Halina Krawczun:
Lace Bowl
2008, porcelán,
színezett, áttört,
1380 °C,
Ø 28 cm

A kökénydombi Vénusztól a NASA-ig

► A Vásárhelyi Kerámia Szimpózium jubileumi kiállítása volt a rendhagyó cím mögött a budapesti Vigadó Galériában. Különleges alkalom. Nem emlékszem, hogy láttam volna nagyobb tanulságokat felvonultató kiállítást az utóbbi években, a kerámiaszakmában. E tárlat különlegességét az adta, hogy a Kr. e. 5000 évvel készült úgynevezett *kökénydombi Vénusztól* a legmodernebb, számítógéppel tervezett és gyártósoron alakított kerámiaidomokig együtt szerepeltek a tárgyak, köztük a hódmezővásárhelyi fazekasság száz évvel ezelőtti korongozott használati edényei is. Ez utóbbiak korszerű ellenpontja, az Alföldi Porcelángyár (ma Alföld Porcelán Edénygyár Zrt.) géppel formázott készleteinek csoportja, sőt egy eredeti Picassokerámia is látható volt a teremben. A bemutatót a húsz év alatt a szimpóziumon részt vevő keramikuskok munkái tették teljessé.

Mi az oka, hogy ezen a területen, pontosabban Hódmezővásárhely településen, immár hét évezred óta folyamatosan végeztek valamilyen agyaggal kapcsolatos tevékenységet? Mindez azért volt lehetséges, mert a Tisza, a Maros és a Körös folyók kitűnő agyagot tettek le a sík vidéken. Az 1960-as években ide települt az Alföldi Porcelángyár, a legnagyobb magyarországi kerámia- és porcelánüzem, amely 1990-ben,

privatizáció során több külföldi cég tulajdonába került. Ezzel az akkor legkorszerűbb technológia is ideérkezett, aminek köszönhetően a porcelánedénytől a szanitereken át az étetési segédeszközökig nagyon

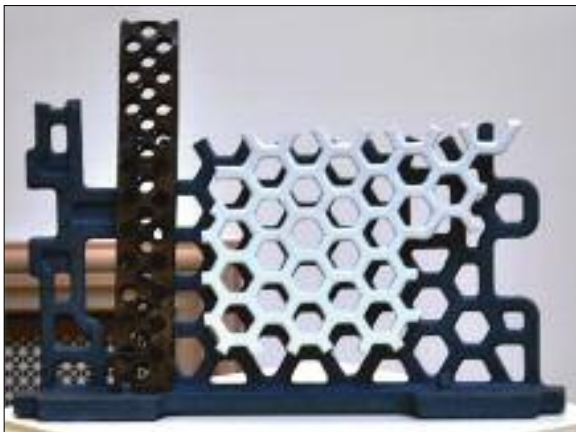
Fotó: Gal István János

Fotó: Gal István János

→
Pablo Picasso:
Békegalamb. Hódmező-
vásárhely–Vallauris
testvérvárosi emlék-
kerámia vésett fatáblán
/ Pablo Picasso:
Dove of peace.
Ceramic work on an
engraved wooden plate
to the memory
of the twin town
relationship between
Hódmezővásárhely
and Vallauris
80x40 cm
(Hódmezővásárhely
Megyei Jogú Város
Gyűjteménye,
Hódmezővásárhely)

Étetési segédeszköz,
az Imerys Tűzállóanyag-
gyártó Kft. terméke /
Firing tool produced
by Imerys Kiln
Furniture Co.

**Serge Dos Santos: „Egymásra hatás” /
Serge Dos Santos: 'Interference'**

2010, nikkell, szilícium-karbid, porcelán, vas,
applikáció, 50x60x12 cm

sokféle terméket állítanak elő világszínvonalon. Így Hódmezővásárhely valóban kerámiaközponttá vált, ahol tanulmányozhatjuk mindazt, ami ebben az ősi mesterségben tanulságul szolgál.

Nézzük tehát, mit is olvashatunk ki mindebből?

A *kőkénydombi Vénusz* visszavitt bennünket az őskorba, amikor ezeknek a kultikus tárgyaknak az elkészítését a közösség számára – valószínűleg – az erre kiválasztott mesterre bízta, akitől elvárták, hogy a sámánok varázslatát bálvánnyá formálja mint a természetfeletti erő jelképét. Természetesen arra is gondolhatunk, hogy már helyettesítő szerepe volt ennek az idolként, erre utalnak a felületére vésett motívumok. Feltételezem, hogy korábban emberáldozatról lehetett szó, és ezek a vésések a testre tetovált jeleknek felelnek meg. Az ősidőkben a hit és a művészet még kéz a kézben jártak.

Hatalmas ugrással jutottunk a hódmezővásárhelyi fazekasság emlékeihez, amelyekről az évszázados népi kerámiaipar legszebb és legfontosabb ismérveit olvashattuk le. Két példát is láthattunk arról, hogy festők és szobrászok milyen szívesen dolgoztak fazekasműhelyekben – Medgyessy Ferenc szobrára és Pablo Picasso „galambos tál”-jára gondolok. Rend-

P. Benkő Ilona:
Lélektartók /
Ilona P. Benkő:
Soul Storages

2016–2017,
samottos agyag,
korongozott,
1270 °C

Fotó: Gál István János

kívül érdekes, hogy ezek a kitűnő művészek hogyan nyúltak az agyaghoz. Mint írásom elején jeleztem, a teremben formatervezett, porcelán használati edényeket és emberi kéz által alig érintett, tűzálló égetési segédidomokat is kiállítottak.

Mi tette lehetővé ezt a hatalmas fejlődést?

A második világháború alatt és főleg azt követően ugrásszerűen fejlődésnek indult a kerámia-, pontosabban a szilikátipar. A szilikátkémiai kutatások következtében alapjaiban változott meg a szilikátanyagok megítélése és ezzel együtt a teljes iparág szemlélete. Gondoljunk csupán a szilíciumkristályok bámulatos „karrierjére”, amelynek eredményeként gondolkodásunk is forradalmian megváltozott, és beléphettünk a virtuális világba. A hidegháború időszakában mi magyarok csak nagyon keveset tudtunk erről. Általában a korábbi nemzetközi szimpóziumokon, Siklóson, majd Kecskeméten szívárgott be némi ismeret. 1990-től kezdve aztán a hazai kerámiaipar is gyökeresen megváltozott. Ezen a kiállításon szinte tapintható volt, hogy mindez mit jelent. (Szomorúan jegyzem

meg, hogy a civilizáció nagy felfedezései és fejlődése csaknem mindig a fegyverkezési versenyekhez kötődnek.) A tárlat azt is jól mutatta, hogy a keramikuskok miként ismerkedtek meg a megváltozott szemlélettel, de főleg a gyakorlattal. A hőmezővásárhelyi szimpóziumon olyan ipari anyagok váltak elérhetővé és olyan technológiai, technikai megoldások megismerésére volt lehetőség, amire sehol másutt nem volt mód.

Az érdeklődők ezen a kiállításon jól láthatták, hogy a *kőkényművészet* Vénusz kultikus idola ugyanabból az anyagból készült kézművestechnikával, mint a száz évvel ezelőtt korongozott fazekasedények. Tehát évezredekken keresztül alig változott az agyagos mesteriség. Az 1950-es, 1960-as években a főiskolai kerámiaoktatásban még főszerepet játszott a fazekastechnoló-

Roswitha Geyer: RG monogram /
Roswitha Geyer: RG monogram

2017, samott, sómázás égetés, 1220 °C, 70x50 cm
(Városi Kerámiagyűjtemény, Hódmezővásárhely)

Fotó: Gál István János

←

Babos Pálma:
Bábel /
Pálma Babos:
Babel

2004, porcelán,
lapokból épített,
1380 °C,
60x30x20 cm
(Városi Kerámia-
gyűjtemény,
Hódmezővásárhely)

gia. A keramikusok szemléletében az áttörést az első – 1969-es – siklósi szimpózium jelentette, ahol művésztelepi körülmények között próbálkozott az akkor még fiatalokból álló keramikusok csoportja, hogy a magas tűzön égethető anyagokkal felváltsa a fazekas-technika egyeduralmát. Mára ez az akkor még sokat támadott kezdeményezés a teljes magyar kerámiaművészeti palettát átalakította. Ma mindenki magas tűzű anyagokkal dolgozik. Ma a Hódmezővásárhelyen működő gyárak segítségével a szabadfoglalkozású keramikusok gyorsan megtanulhatják az ipari anyagok formálását, alakítását. A kiállításon bemutatott tárgyak zöme már ezeket a tanulságokat reprezentálja. Szeretném azonban hangsúlyozni, hogy a szimpóziumokon alkotó keramikusoknak nem a befejezett, tökéletes műtárgy létrehozása a céljuk, hanem a kísérletezés, az újonnan megismert anyagokból alakítható tárgyak technológiájának a saját művészi stílusba való beépítése. Érdekes módon ez a folyamat idővel kialakított egy bizonyos „szimpóziumstílust”, amely a műtermekben készült kerámiák megoldásaira is átsugár-

zott, így született meg az „experimentális kerámia”-stílus, amelyben a készülés izgalmát és érdekességét hangsúlyozza az alkotó. A szimpóziumok történetéhez hozzátartozik, hogy azokat mindig keramikusok kezdeményezték és rendezték, akik megszállottan hittek ennek a munkaformának a fontosságában. A Vásárhelyi Kerámia Szimpóziumot húsz évvel ezelőtt Pannonhalmi Zsuzsa keramikusművész szervezte meg először, és elnyerte hozzá a város és az ott működő gyárak vezetőinek nagyvonalú támogatását. Ezt a szervezőmunkát immár két évtizede folytatja, támaszkodva férje, Gál István János hathatós segítségével. A keramikusszakma nevében köszönetet mondok a munkájukért, a Wartha Vince Kerámiaművészeti Alapítvány aktivitásáért, valamint Hódmezővásárhely város önkormányzatának és az ott működő gyáraknak az elkötelezett támogatásért.

SCHRAMMEL IMRE
keramikusművész

(A *kökénydombi Vénusztól a NASA-ig. Vigadó Galéria, Budapest, 2018. január 27. – március 18.*)

Fotó: Gál István János

**Guy Degrenne termékek.
Kivitelezés: Alföld
Porcelán Edénygyár Zrt.
/ Guy Degrenne
products. Manufacturer:
Alföld Porcelain Dish
Factory Ltd.**

Hódmezővásárhely és Vallauris 50 éve testvérváros

► Vallauris egy hangulatos kisváros a francia Riviérán, mindössze néhány kilométernyire Cannes-tól. Kerámiájáról híres, már a 18. században több manufaktúrában készítettek elsősorban használati edényeket. E manufaktúrák egyikének örököse, Jacques Massier kezdett a 19. század közepén művészi igényű kerámiákat készíteni, munkáját két fia, Delphin és Clément Massier, és unokatestvérük, Jérôme Massier Fils folytatta, mindegyikük saját műhellyel rendelkezett. Műveik óriási sikert arattak az új, szecessziós formákkal, irizáló és lüszteres mázaikkal, egyiptomi és távol-keleti motívumaikkal. Sikerral mutatták be munkáikat a világiállításokon, a *Massier-kerámia* fogalomra vált, több reprezentatív katalógus és gyűjteményes kötet ismerteti. Történetük eddig teljesen párhuzamos a pécsi Zsolnay-gyáréval, termékeik is igen hasonlóak. Óriási különbséget jelentett viszont földrajzi helyzetük. A Côte d'Azur az európai társadalom gazdag felső rétege és a művészvilág látogatta, egymás után épültek a luxusszállodák és -villák, belső berendezésük és a kertek díszítése bőséges keresletet biztosított a Massier-kerámiák számára. A család igen jó kereskedelmi érzékkel, termékkatalógusok sokaságával, több üzlettel és galériával használta ki a konjunktúrát, aminek csak az első világháború vetett véget.

Vallauris a 20. században is folytatta a díszkerámia-készítés hagyományát, volt olyan időszak, amikor kétszáz kerámiaműhely működött a városban, igen változó színvonalon elégtve ki az idegenforgalom igényeit. A helyi kerámiaművészet második nagy korszakát az akkor már világhírű művész, Picasso érkezése hozta meg, aki 1948 és 1955 között családostul Vallaurisban telepedett le, és beleszeretett a kerámia-készítésbe. A *Madoura műhely*ben dolgozott, körülbelül négyezer kerámiáját tartják számon, amelyeknek részben formaterveit, festését és mázazását készítette. Az ő műve az a békét szimbolizáló galamb is, amely a testvérvárosi szerződés dátumát őrző fali kerámián ke-

rült Hódmezővásárhelyre. Picasso egyébként is termékeny éveket töltött Vallaurisban, a város reneszánsz kastélyának kápolnájában megfestette a *Háború és Béke* (*La Guerre et la Paix*) című nagy méretű freskóját, *A bárányos férfi* (*L'Homme au Mouton*) című bronzszobra pedig a főteret díszíti. A kastélyban működik a Le Musée National Picasso La Guerre et la Paix, a Le Musée Magnelli és a Le Musée de la Céramique, amelyben számos művészbarátjától is őriznek munkákat.

1966-ban indította el Vallauris a nemzetközi kerámiabiennalét, amelynek kiírása több kategóriát jelöl meg a beadandó munkák számára (melyek között az

Repró: Gal István János

→
Delphin Massier:
Váza /
Delphin Massier:
Vase
1900, fajansz,
21,5 x Ø 16,5 cm

építészeti, szobrászi, konceptuális egyedi alkotások mellett a design is szerepel). Volt év, amikor húsz kínai, máskor sok japán keramikust hívtak meg, tudatosan szélesítve a kerámiaművészet látókörét. A válogató és a díjosztó zsűriben művészek, muzeológusok és szakírók mellett gyűjtők és galériatulajdonosok is részt vesznek, s mindegyik biennáléről színvonalas katalógust adnak ki.

Vallauris város polgármestere 1963-ban kereste meg a Francia–Magyar Baráti Társaság útján a magyar hatóságokat abból a célból, hogy „hasonló jellegű magyar várossal testvérvárosi kapcsolatot létesítsen”. A Minisztertanács javasolta – egyelőre még nem testvéri, csupán kulturális kapcsolatként – Hódmezővásárhelyt, ahol ekkoriban alakult meg az Alföldi Porcelángyár, Közép-Európa legnagyobb ilyen jellegű létesítménye. Ettől kezdve kétevente jött küldöttség a francia városból, illetve ment Hódmezővásárhelyről. A programok kulturális része kölcsönös kiállításokban realizálódott, amelyeket Dömötör János, a Tornyai János Múzeum akkori igazgatója szervezett. A kiállítások mindkét oldalról főleg kerámiákat mutattak be, de szerepeltek képzőművészeti témák is. Vallaurisban népi kerámiák mellett Fekete János és Végvári Gyula alkotásait állították ki, és az alföldi festészet – Tornyai János, Endre Béla és Kohán György – műveit. Hódmezővásárhelyen pedig a francia város gyűjteményéből láthattak kerámiákat – köztük Picasso alkotásait – és grafikákat, kortárs festményeket.

A testvérvárosi kapcsolat végül 1968-ban jött létre, amelyet mindkét város komolyan ápol. A vallaurisi biennálékon a hetvenes évektől kezdve rendszeresen részt vettek magyar keramikusok, 1978-ban tizenegy, 1980-ban tizenhármas művész munkáit fogadta el a szigorú zsűri, közülük többen is nyertek különböző díjakat.

Az 1998-ban alapított Vásárhelyi Kerámia Szimpózium szinte minden évben fogad vallaurisi keramikusokat, akiknek itt készült munkái a Városi Kerámia-gyűjteményt gazdagítják. A kölcsönös kiállítások programjait is nagyrészt a szimpóziumot szervező Wartha Vince Kerámiaművészeti Alapítvány és elnöke, Pannonhalmi Zsuzsa keramikusművész gondozza. 2005-ben és 2009-ben a szimpóziumon készült műveket

mutattuk be Vallaurisban, 2007-ben pedig az Alföldi Galériában volt nagyszabású kiállítás, amelyen régi vallaurisi kerámiák – köztük sok Picasso-mű – mellett harminc kortárs francia keramikus munkái szerepeltek, külön teremben a Vásárhelyi Szimpóziumon készült művekkel. A kiállításhoz igen színvonalas konferencia kapcsolódott, az előadások szövegét – anyagi hiányában – sajnos nem sikerült megjelentetni. Bízunk abban, hogy a kerámia révén létrejött, ötvenéves múltú visszatekintő testvérvárosi kapcsolatnak jövője is lesz a kerámiaművészet jegyében.

LOVAG ZSUZSA
régész, muzeológus,
a Vásárhelyi Kerámia Szimpózium fővédnöke

A kökénydombi Vénusztól a NASA-ig – Hódmezővásárhely kerámiaművészete és kerámiaipara című kiállításhoz kapcsolódó konferencián (Vigadó Galéria, Budapest, 2018. március 6.) elhangzott előadás szerkesztett változata.

↙
Clément Massier:
Váza /
Clément Massier:
Vase
1900, fajansz,
61 x Ø 25,4 cm

Eugène Feuillâtre:
Váza tavi jelenettel /
Eugène Feuillâtre:
Vase with Lake Scene
1901, 25 x Ø 15 cm

Reprólc: Gál István János

A Vásárhelyi Kerámia Szimpózium helye a magyarországi művésztelepek között

Gálócsy Edit:
Virágtál /
Edit Gálócsy:
Flower Bowl

2005, porcelán,
1400 °C, Ø 30 cm

▶ A magyarországi művésztelep-mozgalom kezdete Nagybányához kötődik, ahol a Münchenben magániskolát működtető Hollósy Simon 1896-ban növendékei nyári gyakorlatának rendszeresítéséhez festőtelepet nyitott. Az ideiglenes művésztelepi alkotómunka a képzett művészek tömeges érdeklődése miatt 1902-től szabadiskolaként folytatta tevékenységét. Nagybányán, és Hollósy kiválását követően, 1902-től Técsőn is, mester és növendékei s a hozzájuk csatlakozó festők dolgoztak együtt a plein air festés elsajátítása érdekében.

A 20. század első évtizedében az Alföld és a Felvidék szellemi és művészeti központjaiban (Szolnok, 1901; Hódmezővásárhely, 1904; Kassa, 1909), az 1910-es években Budapesten (Százados úti művésztelep, 1911) és Kecskeméten (1911), az 1920-as években pedig Szentendrén (1928) építettek a városok állandó művésztelepet. A két világháború közötti időszakban a Magyar Képzőművészeti Főiskola tanárai az ország

Fotó: Gál István János

Szalai László:
Rétegelt tál /
László Szalai:
Layered Bowl

2006, samott,
1250 °C, Ø 70 cm

Fotó: Gál István János

számos településén szerveztek művésztelepet hallgatóik nyári gyakorlatához (Miskolc, Makó, Szeged, Hódmezővásárhely, Kecskemét, Nagymaros, Mohács, Pécs, Szombathely, Balatonfüred, Sopron, Tata).

Velük párhuzamosan néhány művész műterme is kollektív alkotóhellyé vált (Nagybecskerek, 1897; Nyergesújfalu, 1912; Palics, 1914), Gödöllőn (1901) és Hódmezővásárhelyen (1912) pedig megalakult egy új típusú művészkolónia, melyet azonos érdeklődésű művészek kisebb csoportja közös célok megvalósítására hozott létre, és tartott fenn tervszerű és rendszeres alkotómunkával. Mindkét alkotótelepen hagyománymentő és hagyományújító kézműves-iparművészeti tevékenységet folytattak az alkotóközösség tagjai a képzőművészet különböző területeinek művelése mellett.

A hódmezővásárhelyi Művészek Majolika- és Agyagipari Telepe a város több ezer éves kerámia kultúrája folytonosságának és tárgyi örökségének a megőrzését

tűzte ki célul. A még élő, de már eltűnőben lévő helyi népi fazekasság tárgytypusainak, forma- és motívumkincsének, díszítésének modernizálásával a fazekastárgyak polgári világba való átmentésére vállalkozott. A majolikatelep 1912-ben kezdte meg munkáját, s túlélve az első világháborút, 1924-ben részvénytársasággá alakult. A részvénytársaságot 1949-ben számolták fel.

Az 1900-as évek elején alakult gödöllői és hódmezővásárhelyi iparművészeti alkotótelep a maga célkitűzéseivel és munkásságával új hagyományt teremtett, mely az utókort is megérintette, és folytatásra ösztönözte.

A gödöllői művésztelep nyomdokába az 1997-ben alapított Farkaskő Noszvaji Barlang Művésztelep lépett, mely a Noszvajra jellemző ősi, föld alatti építésszert emlékezetben tartását és a táj új életre keltését tűzte ki alkotói célul. Az itt dolgozó művészek a közösségi terek tudatformáló erejére építik művésztelepüket, melyet – a telep természeti-táji környezetét is beleértve – összművészeti alkotásként maguk hoznak létre, a közös alkotóműhelyen kívül közösségi tereket is teremtve az ökotudatos szemlélet és életmód terjesztésére.

1998-ban Gödöllőn új művésztelepet alapítottak. A Gödöllői Iparművészeti Műhely a századfordulón lét-

rejött gödöllői művésztelep szellemi és tárgyi örökségét gondozza, és népszerűsíti. Az elődjéhez hasonlóan a műhely számára is fontos a közös esztétikai és művészeti elvekre alapozott alkotótevékenység, a hagyományokat éltető oktatás (gobelinszövés, textiltechnikák, kerámia, rajz, festészet), a művészetek egyenrangú kezelése és együttes jelenléte. Az összművészeti jelleget Gödöllőn ma a társművészek művésztelepre való meghívása és a művésztelepet fenntartó intézmény kulturális programja biztosítja.

Ugyancsak 1998-ban Hódmezővásárhelyen megalapították a Vásárhelyi Kerámia Szimpóziumot.

E két új, a század eleji művésztelepi hagyományt a mával összekötő iparművészeti alkotótelep között az évek során szoros kiállítási együttműködés alakult ki, emellett tevékenységükben több közös vonás is van. Ilyen a testvérvárosi kapcsolatok ápolása, beleértve csereprogramok lebonyolítását is, a színvonalas kiállító- és ismeretterjesztő tevékenység, a többgenerációs oktatás, a szakmai konferenciák rendszeresítése és az egyetemi művészképzésbe való bekapcsolódás.

A Vásárhelyi Kerámia Szimpózium a városban működő kerámiagyárak megnyerésével nyaranta 5-6 hétre professzionális alkotói körülményeket biztosít új művek születéséhez. Működése a legjobb hazai mű-

**Csemán Iлона:
A lelet /
Iлона Csemán:
The Artifact**

2005, porcelán,
samott, applikáció,
1250 °C,
55x29x12 cm

Fotó: Gál István János

**Kutak Adrienn:
Sárkány /
Adrienn Kutak:
Dragon**

szaniterkerámia,
1200 °C,
28x90x32 cm

vésztelepeken kikristályosodott gyakorlatot követi, szakmai programja azonban eltér tőlük, és eltér az 1968-ban alapított, mára megszűnt Siklósi Kerámia Alkotótelepétől, valamint az 1975-ben alapított, ma

is virágzó kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdiótól is. A szimpóziumot a kezdetektől saját útkeresés jellemzi, melyben fontos szerepe van a helyi kerámia-hagyományoknak, az egykori majolika-művésztelepnek, a francia testvérvárosi kapcsolatnak (Vallauris), a két említett hazai kerámia-művésztelep működési tapasztalatainak és néhány külföldi kerámiaközpont mintaértékű működésének.

A nemzetközi Siklósi Kerámia Alkotótelep munkája az 1969-es próbaszimpózium után Schrammel Imre szakmai programjára épült. Mivel az induláskor csak szerény alkotói eszközökkel rendelkeztek (például egyetlen alacsony tűzű kemencével és az alig ismert samott anyaggal), a művészeknek számtalan kísérletet kellett végezniük, hogy korszerű művek szülessenek. Ősi máz- és égetési technikákat vettek elő, és a samott művészi alkalmazásának lehetőségeit kutatták. Később speciális magas tűzű kemencéket is építettek, és a pécsi Zsolnay-gyárban a porcelán is elérhetővé vált számukra.

Hódmezővásárhelyen a kezdetektől rendelkezésre állt mindaz, aminek a hiánya Siklóson az anyag elemi kutatását és a legkülönbélebb technikai, technológiai kísérleteket követelte meg szakmai programként. Siklóson a külföldi művészek formaképzése az újdonság erejével hatott a kortárs egyetemes művészet eredményeitől elzárt magyar résztvevőkre, így a felismert lemaradás ledolgozása is kiemelt fontosságú szakmai feladat lett. A szerényebb adottságok művek javára való fordítására irányuló kísérletek, a szisztematikus kutató- és alkotómunka, az egymástól való tanulás meghozta gyümölcsét: a magyar porcelán- és kerámiaművészet gyökeres megújulását. A siklósi alkotások és művészi erőfeszítések eredményei és tanulságai ma az egyetemi keramikusképzés fontos elméleti és gyakorlati részét képezik.

A Vásárhelyi Kerámia Szimpózium az alapításkor nem a siklósi, hanem a kecskeméti kerámia-művésztelepet tekintette mintának. Emellett Hódmezővásárhelyen a kezdetektől fontos volt a helyi és egyetemes kerámiai tradíciók aktualizálhatósági kérdése, ami Siklóson csak a máztechnikákkal való kísérletezésekkel kapcsolatban merült fel, Kecskeméten pedig a résztvevő művészek egyéni alkotói törekvéseiben.

Fotó: Gál István János

A kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdió – Probstner János életműve – az alapításkor, Siklós hatására, kísérleti alkotóműhelyként indult. Tevékenységét a műfaji, esztétikai, technikai és technológiai kutatásokra, magas színvonalú oktatásra és nemzetközi szimpóziumok, kiállítások szervezésére alapozta. Mindezek Hódmezővásárhely programjában is alapvetők. Mindkét művésztelep közös vonása, hogy kiválóak az alkotási feltételek.

Kecskeméten ezeket maga a művésztelep teremtette meg céltudatos és fáradtságos munkával, és sikerült elérnie, hogy a művésztelep, kerámiastúdió alkalmas legyen a legmagasabb szintű alkotómunkán túl saját eredményeinek honi és határon túli megismertetésére, nemzetközi mester- és DLA-képzésre, speciális továbbképzésekre, rezidenciaprogramra, kerámiaművészeti eseményekbe való közvetlen bekapcsolódásra, az egyetemes kerámiaművészet eredményeinek hazai megismertetésére, nemzetközi szakmai viták és konferenciák szervezésére. Emellett úttörő szerepet vállalt a hazai kerámia-alapanyagok felhasználásának kísérletezésében is. 1987-től saját massa- és mázüzemet hozott létre (Interkerám Kft). Mindezek az egész évi, folyamatos működés anyagi hátterét is megalapozták. Hódmezővásárhely kivételes adottsága, hogy a művésztelep keramikusai a helyi kerámiagyárakban dolgozhatnak, ahol az alkotáshoz a másutt elérhetetlen,

legkorszerűbb ipari kerámiaanyagokat és technológiát használhatják. Kecskeméten, mint Siklóson is, a korszerűség a fő alkotói cél, míg Hódmezővásárhelyen a kerámiahagyomány korszerűsítése. Nem véletlen, hogy szükségessé vált a művésztelep mellé a Hódmezővásárhelyi Művészeti Kutatási és Oktatási Központ létrehozása.

Siklóson az 1971-től bevezetett tematikus program hatékonyan segítette a kísérletezésekre való koncentrációt. A témaadást alapvetően az motiválhatta, hogy frissen végzett fiatal művészek és Schrammel Imre művésztelep-vezető tanítványai alkották a hazai résztvevők többségét, s a külföldiek között is ez a korosztály dominált.

Kecskeméten tematikus programok csak az MA-oktatáshoz, a DLA-programhoz, a kiállításokhoz, szakmai szimpóziumokhoz és konferenciákhoz kapcsolódnak.

E két kerámia-művészteleptől eltérően, Hódmezővásárhelyen a kezdetektől konkrét téma határozza meg az adott évi művésztelepi alkotómunka szakmai programját. Minden egyes téma a vertikálisan szűkített tárgyi, kulturális, művészeti stb. örökség egészére és teljes mélységére – tartalom, jelentés, forma, eredet, kor, nyelv, eszközhasználat, technológia, újítások stb. – vonatkozik, és elmélyült kutatást, önálló értelmezést, (újra)értékelést s továbbgondolást igényel a művészekről.

Előre meghatározott tematika szerint dolgoznak a Ceredi Nemzetközi Kortárs Művésztelepen is, amit 1996-ban alapítottak. Közös a ceredi és hódmezővásárhelyi művésztelepben, hogy elemi fontosságúnak tartják, hogy az alkotók megismerjék a művésztelep komplex „környezetét” és a „hely szellemét” – Hódmezővásárhelyen a helyi kerámia szerepét, jelentőségét a város életében és a múzeumi, művésztelepi, gyári kerámiagyűjtemények kiemelkedő értékeit –, s személyes élményeiket, megfigyeléseiket és reflexióikat beledolgozzák a műveikbe. Az olyan téma művésztelepi feldolgozásához, mint az *In memoriam Tornyai János, Az idol, A totem, A motívum útja, A plasztika útja, A kert, a Díszítő kerámia, a Tiszta forrás* és a *Vénuszok*, a hazai és külföldi művészek számára egyformán nélkülözhetetlen, hasznos és gondolatindító a

Csányi Petra:
Hajlék /
Petra Csányi:
Shelter

2006, porcelán,
1400 °C,
18x15x25 cm

Zsibrita Katalin:
Vénusz elrablása /
Katalin Zsibrita:
The Rape of Venus

2001, samott,
1250 °C,
75 x Ø 28 cm

Hódmezővásárhelyen szerzett új ismeret, közvetlen benyomás, kerámiaművészeti élmény. Mindezek és a gyári adottságok alkotói hasznosítása önmagában kü-

lönleges helyet biztosít a vásárhelyi művésztelepnek a magyar kerámiaművészetben és a hazai, valamint nemzetközi kerámia-alkotótelepek körében.

Hódmezővásárhelyen a részt vevő művészek a legfinomabb porcelántól a legdurvább samottig bármely kerámiaanyagot és -technológiát használhatnak, amely a gyárakban a termelés alapját képezi. Új technológiai, anyag- és formakísérleteket is végezhetnek. Alkalmazzák az egyedi mintázást, s felhasználhatják alkotásaikhoz az üzemekben található, sorozatban gyártott termékeket. Egyedi és kis szériás kerámiatárgyakat, beltéri és kültéri szobrokat, kerámiaplasztikákat, environment-munkákat, objektumokat és objektumsorozatokat, csempe- és kerámiaképeket is készíthetnek – nincs semmilyen műfaji kötöttség. Ennek következtében az itt alkotott művek a kerámiaművészet teljes skáláját átfoghatják, az alkotásra a médiumszemlélet, az anyag elmélyült vizsgálata jellemző, nem pedig a kis méretű autonóm kerámiaművekben való gondolkodás.

Az itt készült alkotások között gyakori a térbe való kilépés, a közepes és nagyobb formátum, a kisebb méretek esetében is a monumentalitás igénye (Daniel Branchard, Simone Duthoy, Formanek Zsuzsa, Ludmilla Kovářiková, Kondor Edit, Pannonhalmi Zsuzsa, Pázmándi Antal, Eva Pelaková, Szekeres Károly, Zsibrita Katalin). A humor itt ritka jelenség, és főleg a közép-európai résztvevők és a határon túli magyarok kifejezésformája (Gabriela Luptáková, Helena Hlušičková, Kerezsi Gyöngyi, Nurdan Arslan, Szócs Éva Andrea).

Közös jellemző a plasztikai formálás dominanciája (Kondor Edit, Kovács Katalin, Ludmilla Kovářiková, Lublőy Zoltán, L. Molnár Zsuzsanna, Pannonhalmi Zsuzsa), mely az ipari kerámiaanyagok fizikai tulajdonságaiból is következhet.

Sajátosan jellemzőek az anyag mozgásának (Joseph Kamm, Tomomi Kitazawa, Kompár Györgyi, Laborc Monika, Marosi Katalin, Nemes Tímea) és alakíthatóságának a végső határait kutató hajlítások (Mészáros Gábor, Rejka Erika, Simon Zsolt József, Szávost Katalin), áttörések (Babos Pálma, Barka Melinda, Krawczun Halina, Lantos Tímea, Nemes Tímea), szerkezeti kontrasztok (Babos Pálma, Csányi Petra, Feketű Boglárka, Haber Szilvia, Mészáros

Fotó: Gál István János

Anna, Serge Dos Santos, Szöllőssy Enikő, Tóth Anita, Vásárhelyi Emese), a szokatlan és meglepő formatársítások (Ada Bertha, Khaled Sirag, Guive Kostlavie, Kutak Adrienn, Várbíró Kinga Evelin), a tömegből kiinduló gondolkodás mellett (Kerezsi Gyöngyi, Szanyi Péter, Zsibrita Katalin) a tömeg és anyag eliminálására irányuló megoldások sokasága (Tomoko Fujisaki, Motoko Katsuta, Pattantyús Orsolya, Szócs Éva Andrea), az anyag természetét és eredetét kiemelő,

Steeve Boiron: Amfora / Steeve Boiron: Amphora

2002, agyag, 1050 °C, 55 x Ø 30 cm

Fotó: Gál István János

Fotó: Gál István János

Joseph Kamm: Örvény /

Joseph Kamm: Whirl

2007, samott, 1380 °C, 75 x Ø 30 cm

asszociatív gazdag formaalakítás (Barka Melinda, Feketű Boglárka, Mínya Mária, Schrammel Imre, Szemereki Teréz). A geometrikus absztrakció erőteljesebb jelenléte (Haber Szilvia, Kecskeméti Sándor, L. Molnár Zsuzsa) és az absztrahálás magas foka ellenére (Rabie M. Hadie, N. Csehi Edit, Szemereki Teréz) jellemzőbb a tárgyias és konkrét megjelenés túlsúlya (Éles-Varga Erika, Kecskeméti Sándor, Tomomi Kitazawa, Kutak Adrienn, Néma Júlia, Ócsai Károly, Pázmándi Antal, Ruzicska Tünde, Szvet Tamás). Ugyancsak közös jegy az anyag természetes színére hagyatkozás vagy a visszafogott színkezelés, szemben a sokszínű mázhasználattal, ami szintén a helyi gyári adottságok következménye.

A művésztelapi alkotással szorosan összefüggő szak-

mai programot nyílt nap, előadások és zárókiállítás egészíti ki, az új alkotásokat a helyi múzeumhoz tartozó Alföldi Galérián kívül Budapesten, bezárásáig, az Árkád Galériában is bemutatták.

A hazai művésztelepekhez hasonlóan, a szimpózium végén minden alkotótól kiválasztanak egy műalkotást a művésztelepi gyűjtemény – Városi Kerámia-gyűjtemény – számára, mely közgyűjteményként funkcionál. Az ötszáz darabos kerámia-gyűjtemény nyilvántartása, feldolgozása és a városban, az országban, valamint külföldön történő bemutatása, továbbá a kapcsolódó szakmai konferenciák, szimpóziumok és ismeretterjesztő programok szervezése és lebonyolítása egész évre kiterjeszti a Vásárhelyi Kerámia Szimpózium, 2012-től Hódmezővásárhelyi Nemzetközi Kerámia Központ tevékenységét. A művésztelepi gyűjtemény egyedisége nemcsak az itt folyó alkotómunka eredményeiből és az alkotói háttér különlegességéből adódik, hanem abból is, hogy a művésztelep a helyi hagyományokat és kerámiaörökséget is ápolja, így nem csak ezen a művésztelepen készült alkotásokat foglal magába.

A Nemzetközi Kerámia Központ a helyi lakosság számára elsősorban a kortárs helyi, országos és nemzetközi kerámiaalkotások, a művésztelepi alkotók és a kerámiaművészet területeinek, hazai és nemzetközi eredményeinek, továbbá a kerámia-készítés gyakorlatának a megismerésére szolgáló hely. Az itt folyó ismeretterjesztő és érték-közvetítő munka, és az ide szervezett közösségmegtartó, közösségépítő, valamint kreatív programok jól mutatják azt a missziót, amit a kerámia-központ a helyi értékek tudatosítása, a hagyományörzés, a helyi identitás erősítése, valamint a kerámiaművészet iránti érzékenység kiművelése és elmélyítése érdekében a szakmai és alkotótevékenység mellett végez.

A hódmezővásárhelyi Kerámia Központ a szakma és a művésztelepi résztvevők számára nemzetközi kutatási együttműködésekbe való bekapcsolódást, a hazai művészeti egyetemek DLA-programjában és a hallgatók oktatásában való aktív részvételt, a vásárhelyi kerámiaművészet gazdag múltjának és a kerámiaművésztelep húszéves történetének a kutatóhelyét, az egykori Majolikatelep alkotásainak, valamint a vá-

Fotó: Gal István János

**Nurdan Arslan:
Kint és bent /
Nurdan Arslan:**

Outside and Inside

2007, samott,
porcelán, applikáció,
1200–1380 °C,
70x20x15cm

Fotó: Gál István János

rosban fennmaradt legrégebbi kerámiaemlékeknek a bemutatását, köztudatba vitelét, speciális szakmai programokat, tehát művészeti, oktatási és kutatási központot jelent.

A Hódmezővásárhelyi Nemzetközi Kerámia Központ tevékenysége kiterjed az ország területére és

nemzetközi szakmai színterekre. A Szegei Tudományegyetem egyik fakultatív oktatási helye, emellett szakmai kurzusok, doktori képzés helyszíne. Kerámia Stúdiót üzemeltet minden korosztály részére, ezen kívül több európai uniós oktatási programban vesz részt.

A Vásárhelyi Kerámia Szimpózium és annak Hódmezővásárhelyi Nemzetközi Kerámia Központtá fejlesztése – beleértve a Művészeti Kutatási és Oktatási Központ létrehozását, továbbá a munkáját segítő Wartha Vince Kerámiaművészeti Alapítvány életre hívását is –, valamint mindezek működtetése Pannonhalmi Zsuzsa keramikusművész áldozatos tevékenységének eredménye.

N. MÉSZÁROS JÚLIA
művészettörténész

A kökénydombi Vénusztól a NASA-ig – Hódmezővásárhelyi kerámiaművészete és kerámiaipara című kiállításához kapcsolódó konferencián (Vigadó Galéria, Budapest, 2018. március 6.) elhangzott előadás szerkesztett változata.

←

Szanyi Péter:

Légvár /

Péter Szanyi:

Air Castle

2007, samott,

1250 °C,

45x12x12 cm

Helena Hlušičková:

Téglaemberek /

Helena Hlušičková:

Brick Men

2009, pirolit, épített,

1200 °C, figurák:

70x40x25 cm

Fotó: Gál István János

Az ipar és a művészek

Fotó: Szilikátipari és Művészeti Kerámiagyártó Kft.

**Kerámiaszarvas
kiégetése a Szilikáti-
ipari és Művészeti
Kerámiagyártó Kft.-ben,
Hódmezővásárhelyen,
2002-ben / Firing of
a ceramic stag at the
Silicate Industry and
Art Ceramics Producing
Co., Hódmezővásárhely,
in 2002**

► Kicsit mindig feszélyezve érzem magam, amikor a nagy gyárak – a Villeroy and Boch, az Imerys, a Guy Degrenne – mellett kell a mi kis, alig több mint tízfős kerámiaüzemünket, a Szilikátipari és Művészeti Kerámiagyártó Kft.-t bemutatni. De mivel a Vásárhelyi Kerámia Szimpózium és a Hódmezővásárhelyen működő kerámia- és porcelángyárak együttműködését témájaként választó konferencia elsősorban nem a kerámiaipar és -technológia jelenével és jövőjével hivatott foglalkozni, hanem sokkal inkább a művészekhez és művészetekhez való viszonyával, ezért úgy érzem, mégis helyünk van közöttük. Ezt támasztja alá az immár huszadik alkalommal megrendezett szimpóziumon tapasztalható tendencia, hogy a részt vevő művészek egyre inkább a nyugodt, családias légkört – és így e kis céget – részesítik előnyben a nagy gyárak adta lehetőségekkel szemben. És még ha technológiában és kapacitásban elmaradunk is az imént említett nagyoktól, kerámiaüzemünk hetvenéves múltja mindenképpen tiszteletet parancsol – jelenleg is üzemelő telephelyünkön, közvetlenül a második világháború utáni években indult a műszaki kerámiák gyártása.

Az elmúlt évszázadok, vagy inkább évezredek során Hódmezővásárhelyen és környékén – a Tisza menti magas vas-oxid-tartalmú agyagbázison – jelentős kézművesipar alakult ki, a fazekasság. Erre a hagyományos kerámia kultúrára alapozva létesült 1912-ben a Művészek Majolika- és Agyagipari Telepe és a negyvenes évek végén a Szilikátkémiai Ktsz is. A szövetkezet elsődleges piaci háttérét a szegedi egyetem megbízásából végzett különféle kísérletek és kis sorozatú gyártások adták. E kihívás hatására rövid idő alatt többféle gyártási technológia meghonosodott, és gyakorlatilag alap kutatásnak is tekinthető anyagkísérleteket is folytattak. Az adott kor sajátossága tette lehetővé, hogy mivel a vas- és fémkohászat korábbi tűzállóanyag-ellátása az országhatárok átrendeződésével bizonytalanná vált, az akkori műszaki vezetés az így keletkezett piaci vákuumot kihasználva tűzálló anyagok előállításával is foglalkozni kezdett. A kis darabszámú, de bonyolult geometriájú égőkövek, fűtőszámtartók és kemencefalazati idomok gyártásával rövidesen a kohászat számára szinte nélkülözhetetlen beszállítóvá vált. Hamar kibővült a tevékenység, és egyéb műszaki kerámiák, elsősorban gáz- és villamosipari alkatrészek, különböző méretű és rendszerű elektromos kemencék komplett tűzálló anyagainak gyártására is berendezkedve komoly szellemi tőke és több ezer termék előállításához alkalmas formapark halmozódott fel. E nagy ívű fejlődést a hetvenes évek közepén megtörte egy politikai megfontolásból elrendelt átszervezés. A rendszerváltás után a biztos felszámolást elkerülendő többszöri szervezeti átalakulást, majd tőkebevonást követően 1994-ben megalakult a jelenlegi Szilikátipari Kft.

A hazai ipar átalakulása és leépülése profiltisztítást tett szükségessé. Néhány gyártástechnológiát háttérbe szorítottunk vagy teljesen megszüntettünk, kevesebbféle, de nagyobb sorozatgyártású termékre koncentrálván. A jellemzően plasztikus alapanyagainkat – saját receptúra alapján – továbbra is magunk állítjuk elő, termékeinket elsősorban extrudálással, rotációs

préssel és kézi döngöléssel formázzuk. Termékeink zöme valamilyen – a vevőink által összeszerelt – termékbe beépítve vagy valamilyen termék gyártási segédeszközeként kerül exportfelhasználásra.

Kapcsolatunk kezdete a művészetekkel és művészekkel a kilencvenes évek második felére datálható. Az eltelt huszonöt év során több exkluzív, egyedi tervezésű, művészi igényességű kandalló gyártásában vettünk részt. Tucatnyinál több szobrasszal és keramikussal dolgoztunk együtt jelentős méretű köztéri alkotások, emlékművek elkészítésében. Az ezredforduló óta támogatóként veszünk részt a Vásárhelyi Kerámia Szimpózium munkájában, helyet, alapanyagot, igény esetén fizikai és technikai segítséget, valamint égetési kapacitást biztosítva a részt vevő művészek

Fotó: Szilikátipari és Művészeti Kerámiagyártó Kft.

Kerámiaszarvasok a Szilikátipari és Művészeti Kerámiagyártó Kft.-ben, Hódmezővásárhelyen, 2002-ben / Ceramic stags at the Silicate Industry and Art Ceramics Producing Co., Hódmezővásárhely, in 2002

Fotó: Szilikátipari és Művészeti Kerámiagyártó Kft.

számára. És hogy miért éri meg nekünk támogatóként részt venni a munkában, mit tudnak nyújtani a művészek a támogató cégek számára? Ugyanezt kérdezte tőlem egy újságíró néhány évvel ezelőtt. Hirtelen nem tudtam mit válaszolni. De később rájöttem, leginkább a gyerekneveléshez lehetne hasonlítani ezt a helyzetet, amire sok pénzt, időt és energiát kell áldozni, de mégis sokszorosán megtérül, mert valami nem kézzelfoghatót kap cserébe az ember.

Szeptember elején, ahogy közeledik a megnyitó időpontja, és elkezdjük előkészíteni a gyárban a művészeknek a terepet, kellemes izgatottság lesz úrrá a kft. dolgozóin. Bizton állíthatom, hogy a szimpózium öt hete alatt nagyobb kedvvel járunk dolgozni. A művészek jelenléte színt hoz a mindennapi életünkbe, és ha nem is mindig értjük a művészi szándékot, büszkék vagyunk a nálunk készült alkotásokra. S ha a jelenlétüknek csak feleannyi örömet okoz a kiállítás megtekintése, mint amennyit nekünk okozott asszisztálni a létrejöttéhez, már megérte eljönni.

ANTAL GÁBOR
üzgyvezető igazgató,
Szilikátipari és Művészeti Kerámiagyártó Kft.

A kökénydombi Vénusztól a NASA-ig – Hódmezővásárhely kerámiaművészete és kerámiaipara című kiállításához kapcsolódó konferencián (Vigadó Galéria, Budapest, 2018. február 15.) elhangzott előadás szerkesztett változata.

←
Lőrincz Győző munka közben a Szilikátipari és Művészeti Kerámiagyártó Kft.-ben, Hódmezővásárhelyen, 2016-ban / Győző Lőrincz at work at the Silicate Industry and Art Ceramics Producing Co., Hódmezővásárhely, in 2016

150 éve született Koloman Moser (1868–1918)

Fotó: Áment Gellért / Iparművészeti Múzeum, Budapest

► A művészeti hatások kapcsolatok útján terjednek. Az osztrák és a magyar művészeti kapcsolatok pedig már évszázadok óta igen sokrétűek voltak. A Monarchia igazi nagyvárosa, amely mind gazdagságban, mind nemzetközi atmoszféra tekintetében Pest előtt járt, természetesen Bécs volt, az ottani divatos vagy híres mestereket szívesen látta a magyar mecénatúra is. Ma már szinte elképzelhetetlen, milyen sokféle ember tudott egymás mellett élni.

„Diákéveimre emlékezve, az az érzésem, hogy bennük Ausztria történelme tükröződött – írta Oskar Kokoschka önéletrajzi könyvében. – *A régi Ausztriában sok-sok nép élt együtt, mind megőrizte a maga jellegét, a maga sajátos tehetőségét. [...] Járt velem egy osztályba alpesi tartományból jött diák, magyar, szláv, zsidó, triezsti, szudétanémet. Valóságos népgyülekezet. És minden második tanár más országból jött, hazája mással összetéveszthetetlen jellegét hozta magával, banghordozása, magatartása, gondolkodásmódja sajátos színezetét.*”¹

A soknemzetiségű Monarchiában a magyar művészetet is erősen befolyásolták a birodalmi fővárosból, Bécsből érkező hatások. Ugyanakkor a mi művészeink, az egyre erősödő polgári értelmiség is alakította a századforduló Közép-Európájának kulturális arculatát.

Első és vezető harcosa az új korszak változásainak Hevesi Lajos (Ludwig Hevesi) műkritikus és újságíró volt. A *Pester Lloyd* és a *Fremden-Blatt* munkatársa, az összegyűjtött esszéit tartalmazó *Acht Jahre Sezession* című, 1906-ban megjelent kötetét, a szecesszió első és leghitelesebb forráskiadványát a következő ajánlással vezette be: „Barátainknak és ellenségeinknek

Koloman Moser: Szivarszekrény. Kivitelezés: Portois & Fix / Koloman Moser: Cigar cabinet. Manufacturer: Portois & Fix
1900, pálmamahagóni és topolyagyökér borítással,
140x69,5x69,5 cm
(Iparművészeti Múzeum, Budapest)

ajánlom emlékezésül egy mozgalmas és mindkét fél számára gyümölcsöző művészeti korszakra.”² (K. É. ford.)

A századfordulós Bécs egyik vezető művésze, a Secession egyik alapító tagja Koloman Moser volt, aki 1868. március 30-án született Bécsben. 1886–1892 között a bécsi Képzőművészeti Akadémia (Akademie der bildenden Künste) hallgatója volt, majd 1892–1895 között az Iparművészeti Iskolában (Wiener Kunstgewerbeschule) folytatta tanulmányait. 1899-től haláláig ugyanennek az iskolának professzora volt. Ott találjuk a Secession alapítói között, Gustav Klimt-tel és Josef Hoffmann-nal, majd 1905-ben Klimt csoportjával együtt lépett ki a társaságból. 1903-ban részt vett a Wiener Werkstätte alapításában, sőt 1906-ig annak igazgatója is volt.

A Bécs és Budapest közötti szoros művészeti kapcsolatot bizonyítja, hogy az Iparművészeti Múzeumban gazdag kollekció található Koloman Moser által tervezett tárgyakból. Itt fellelhető könyvkötéseit, valamint a Wiener Werkstätte számára Josef Hoffmann-nal közösen tervezett cégismertetőjét a bécsi MAK (Museum für angewandte Kunst) kiállítása kapcsán mutatta be Darabos Edit restaurátorművész a *Magyar Iparművészet* 2017/5. számában.³

A bútorgyűjteményben a Moser által tervezett tárgyak közül két pompás szekrény szerepel. Mindkettő a Secession nyolcadik kiállításán volt kiállítva 1900-ban, amint azt Hevesi Lajos elragadtatott írásából tudjuk.⁴ Az egyik egy zárt sima kocka, japán divat szerint készült, körbejárható – írja Hevesi – egész felületén a Moser által gyakran alkalmazott „reciprok intarziával”. A hasábos lábakon álló, négyzetlapokkal határolt bútorfelület a távol-keleti lakkmunkákhoz hasonló simaságú, de ezen a borítás pálmamahagóni és topolyagyökér.

A másik szekrény igazi lírai hangvételű kompozíció, a címe: *Az elvarázsolt hercegnisasszonyok*, ma már több darabot is ismerünk belőle. Az 1900-as kiállítás szerezplő, minden bizonnyal első darab sarokszekrény volt, három, fémpapucsba bújtatott lábbal. A gyűjteményben szereplő szekrény négy lábon áll, az előzőhöz hasonlóan kétajtós, keskeny hasáb alakú. Ha a két ajtó csukva van, a hercegnők a szekrénybe

Koloman Moser:
**„Elvarázsolt hercegnisasszonyok”,
 díszszekrény (csukva).
 Kivitelezés:
 Portois & Fix /
 Koloman Moser: ‘The
 Enchanted Princesses.’
 Ornamental cabinet
 (closed). Manufacturer:
 Portois & Fix
 1900, padukfa,
 különböző fákból és
 alpakkákból készült
 berakásokkal, ajtaján
 kívül egykor üveg-
 könnyek,
 173x53,5x33 cm
 (Iparművészeti
 Múzeum, Budapest)**

Koloman Moser:
**„Elvarázsolt hercegnisasszonyok”,
 díszszekrény (nyitva).
 Kivitelezés:
 Portois & Fix /
 Koloman Moser: ‘The
 Enchanted Princesses.’
 Ornamental cabinet
 (opened).
 Manufacturer:
 Portois & Fix**

zárva láthatatlanok. Az ajtó külsején eredetileg irizáló üveglapok és különböző fából készült berakások voltak. Az ajtók mögött, a szekrénybe rejtőzve három nőalak látható. Sajnos, az egyik ajtó elveszett, és a meglévőről az üveglapok hiányoznak, azonban a finom, karcsú szekrény így is „elvarázsoló” benyomást kelt. A bútor „művészbútor” (Künstlermöbel), ami eltér az „asztalosbútortól”. Az utóbbi megbízható, jó kivitelezésével, funkcionális alakításával okoz örömet a használónak. A „Künstlermöbel” tartalmaz valami többletet, majdnem szoborszerű, inkább a szellem igényeihez szól. Mindkét bútor eredeti kivitelezője a bécsi Portois & Fix cég volt.⁵

A bútorok Magyarországra kerülése is érdemel némi figyelmet. Hiszen ennek a soknemzetiségű monarchiának osztrák–magyar vállalkozói, gyárai is voltak. Ilyen volt Schmidt Miksa bútorgyára, amely a bécsi Währinger Str. 28. alatt máig működő Friedrich Otto Schmidt bútorgyár budapesti leányvállalata volt. Schmidt Miksának a Pozsonyi úton, valamint az egykori kiscelli trinitárius kolostorban működött bútorgyára, és az utóbbiban helyezte el gyűjteményét is.

1935-ben bekövetkezett halálakor minden Magyarországon található ingó és ingatlan vagyonát Budapest székesfővárosra hagyta, Óbudán fekvő Kis-Czell nevű kastélyával együtt, „...azzal a kötelezettséggel, hogy ebből a kastélyból és annak berendezéséből nyilvános látogatásra szánt kis Iparművészeti múzeum létesítsék”.⁶ Ebben a hagyatékban szerepeltek a pompás bécsi bútorok is, melyek a hatvanas években lezajlott gyűjteménymegosztáskor kerültek az Iparművészeti Múzeumba, ahol a leírókartonok tanúsága szerint „Schmidt Miksa mintakollekciójának” részét képezték.

Koloman Moser az üveg- és kerámia-porcelán tervezés területén is tevékenykedett. A Wiener Kunst im Hause csoport tagjaként tervezte azokat a finom, művesen formált likőröspoharakat, melyek a múzeum üveggyűjteményében találhatóak.

Koloman Moser a századforduló bécsi művészei között azon alkotók közé tartozik, akiknek tervei bizonyos nosztalgiát ébresztenek a császárváros művészi kézművességének tűnően lévő pompája után. A Secession, a Wiener Werkstätte, sőt a Kunst im Hause

is a minőség feltámasztásáért és megőrzéséért jött létre, nem a múlt művészete ellen.

Kétségtelen, hogy a bécsi századforduló művészeinek művei az első világháborút követő évtizedben szélesebb körben hatottak, mint a számos magyar művészt is foglalkoztató Bauhausé.

KISS ÉVA
művészettörténész

Jegyzetek

1. Oskar Kokoschka: *Életem*. Gondolat, Budapest, 1974, 20.
2. Ludwig Hevesi: *Acht Jahre Sezession (März 1897 – Juni 1905)*.

Kritik, Polemik, Chronik. C. Konegen, Wien, 1906. (Reprint: 1984, Ritter Verlag, Klagenfurt) Ajánlás: *Unseren Freunden und Feinden / gewidmet, / zur Erinnerung an eine bewegte und für / beide Teile fruchtbringende Kunstepoche*.

3. Darabos Edit: Művész és mesterember. Wiener Werkstätte-könyvkötések a bécsi MAK-ban. *Magyar Iparművészet*, 2017/5, 39–46.
4. Hevesi: i. m. 287.
5. Ulrike Scholda: Die Firma Portois & Fix am Kunstmarkt. In: Monika Wenzl-Bachmayer (Hrsg.): *Pariser Esprit und Wiener Moderne. Die Firma Portois & Fix*. Wagner:Werk, Wien, 2008, 77–82.
6. Schmidt Miksa végrendelete. Budapest Főváros Levéltára.

Fotó: Friedrich Krisztina / Iparművészeti Múzeum, Budapest

Koloman Moser és tanítványa: Likőröspoharak. Kivitelezés: Bakalowits & Söhne (a bal oldalon látható pohár a tanítvány terve) / Koloman Moser and disciple: Liqueur glasses. Manufacturer: Bakalowits & Söhne (the glass on the left was designed by the disciple)

1900 körül, fúvott üveg, kehely: anyagában színezett; magasság (balról jobbra): 13 cm, 12,8 cm, 12,5 cm; szájméret: 3,7 cm, 5,4 cm, 4,5 cm; talpátméret: 4,9 cm, 4,7 cm, 5,1 cm (Iparművészeti Múzeum, Budapest)

Tér, tárgy, szín és forma

Környezetkultúra- (belsőépítészet-) oktatás a Budapesti Metropolitan Egyetemen

**Sámli-átiratok (BA,
2. évfolyam, forma-
tervezési feladat) /
Cutty Stool Trans-
literations (BA, year 2,
design task)
2016**

► A belsőépítészet, noha fiatal művészeti szakág, evidens pozíciót foglal el az építészet és a design között. Mégis kevés olyan szakmát találunk, amelynek olyanira bizonytalanok lennének az oktatási keretei, mint az enteriőrtervezésé. Ennek részben technikai oka van. A „nagy” belsőépítészet-generáció tagjai – megannyi kiváló szakember, közöttük: O. Ecker Judit,

Csavarga Rózsa, Gothárd Erzsébet, Szenes István és mások – javarészt az egykori Magyar Iparművészeti Főiskolán (ma: Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, MOME) végeztek, jól körvonalazott alkotói területeket kapva diplomájukhoz. Az intézményi háló átalakulásával azonban fokozatosan a belsőépítészet lett a művész- és mérnökképzések mostohagyereke. A ha-

Fotó: Emresz Adrienn

Fotó: Emresz Adrienn

gyományosan erős institutionális keretek között zajló építészmérnök-képzés(ek) (győri Széchenyi István Egyetem, Pécsi Tudományegyetem, Debreceni Egyetem, Budapesti Műszaki Egyetem) mellett szerveződő – és azonnal divatosá váló – designkurzusok, továbbá a mérnök- és művészstudiumok közötti értetlenkedéssel kevert vetélkedés – hogy tudniillik mennyiben különbözik egymástól az építészmérnök és az építésztervező művész; lesz-e művész bárkiből csak azért, mert egy másik típusú intézményben szerezte diplomáját, miközben ugyanúgy házakat tervez – együttesen vezetett a belsőépítészet-oktatás feldarabolódásához.

A szakág pozíciójának elbizonytalanodását tovább fokozták a kétféle képzésekkel kapcsolatos zavarok. Az „aranygeneráció” ugyanis a mainál determináltabb körülmények között diplomázott. A kor oktatási ideálperspektívájának középpontjában az elhivatott tinédzser állt, aki rajzórán edzve már siheder korától tudta, hogy mozdonyokat fog tervezni, és – kis túlzással – melyik tervezővállalattól fog nyugdíjba menni. Az osztatlan, vagyis ötéves képzések jól szol-

gálták ezt az ideát, de kiderült, túlzó elvárásokat támasztottak a kamaszokkal szemben. Abból a feltételezésből indultak ki, hogy a hallgatók érdeklődése változatlan marad az oktatás öt éve alatt. Hiába jött rá egy fiatal felnőtt harmadéves korára, hogy adott esetben utálja, amit tanul, a rendszerből kilépni csakis új felvételi eljárással, a startkockáról indulva lehetett. Ezzel a determinizmussal szemben biztosítja a változtatás szabadságát a kétféle képzés, amely az intézmények közötti viszonylagos átjárhatóság megteremtésével harmadéves végén lehetőséget ad akár komolyabb pályamódosításra is. Csakhogy az alapképzések végén kilépő, úgynevezett bakkalaureátusi diplomával rendelkező belsőépítészeket rendkívül nehéz volt elhelyezni azok között a keretek között, amelyeket az osztatlan rendszerre szabtak. Kritikus kérdésként merült föl, hogy ők ugyanolyan belsőépítészek-e, mint akik az Iparművészeti Főiskolán végeztek. Ugyan-

Fotó: Emresz Adrienn

←
Sámli-átiratok
(BA, 2. évfolyam,
formatervezési feladat)
/ Cutty Stool
Transliterations
(BA, year 2,
design task)
 2016

Mezei Flóra:
Lovasközpont, makett
(BA-diplomamunka);
részlet /
Flóra Mezei:
Riding center. Mockup
(BA diploma work).
Detail
 2017

→
Szilvás Zsófia:
Olajbár – Illóolajgyár
és gyógynövénykert,
makett (BA-diploma-
munka); részlet /
Zsófia Szilvás: Oil Bar
– Volatile oil factory
and herb garden.
Mockup (BA diploma
work). Detail
2014

olyan jogosultságokkal rendelkeznek? Ugyanaz szerepel majd névjegykártyájukon? Mindez csak erősítette azokat a szakmai aggályokat, amelyeket az osztatlan képzésben diplomázottak tápláltak a kétlépcsős rendszerrel szemben. Amikor megalakult a Magyar Építész Kamara Belsőépítészeti Tagozata, a tagság feltételül első körben ezért az ötéves képzésen szerzett diplomát jelölték meg.

Ezek az aggodalmak mára enyhülni látszanak, a kétlépcsős rendszer megkerülhetetlen realitás lett. Az egyes intézmények közötti átjárást viszont változatlanul nehezíti az, hogy a mérnökképzések horizontján egészen a közelmúltig komoly kihívásként jelent meg a művészdiplomák mibenléte – függetlenül attól, hogy azt építőművész vagy belsőépítész kapta.

A művészképzés – legyen az a METU-n a környezetkultúra oktatása vagy Pécsen a belsőépítészeti – egy speciális oktatási rendszer, amely nem jobb vagy rosszabb, pusztán eltérő a mérnökötől. Jellegzetességei a kézművesgyakorlatok kiemelt száma és az alacsony létszám; a személyre szabott konzultáció és a kreatív alapozás; a projektalapú oktatás és a műhelymunka. Ebben a rendszerben kevesebb az elméleti kurzus, illetve némiképp idegen tőle a frontális oktatás. A szakmával való ismerkedés kevéssé a kijelentések, mint inkább a beszélgetések formájában történik – azt kell mondjuk, az oktatók számára is.

A mérnökség horizontján a művészképzés azonban nem a világgal kapcsolatos érintkezés egyik fajtája, hanem a teljesítménynek valamiféle non plus ultrája. Elismerés, amit kap az ember, nem pedig diplomával szerez. Szavakkal persze nehézkes lebontani ezt a romantikus, érdemalapú művész(et)ideált. A szempontok közelítése az olyan átjárható oktatási metodikákkal lehetséges, mint amilyeneket a Metropolitan Egyetem dolgozott ki, amikor elindította a környezetkultúra szakot.

Az önálló belsőépítész-képzés a fent említett generációs és kulturális megfontolásokon túl ráadásul nagyon is gyakorlati szempontokat figyelembe vevő, ami elválaszthatatlan a szakma jelenlegi helyzetétől és kihívásaitól.

A szocialista építészeti piac – amennyiben egyáltalán beszélhetünk ilyenről – meglehetősen zárt volt.

Fotó: Emresz Adrienn

Mégis, az ezredforduló környékére szinte általánossá lett, hogy a komolyabb szállodaépítkezések, de legfőképp rekonstrukciók belsőépítészeti megbízásait külföldi tervezők nyerték. Miközben úgy tűnt, az oktatás kihátrál a képzés mögül – a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen fokozatosan megszűnik az önálló belsőépítész-képzés, 2015-re pedig egy évre még a szakok közül is kikerült –, egyre komolyabb konkurencia készítette alkalmanként egyenlőtlen versenyre a hazai résztvevőket. A külföldi enteriőrtervezők, oly-

**Zártsorú beépítés,
makett
(BA, 2. évfolyam,
környezettervezés
1. feladat) /
Continuous
development pattern.
Mockup (BA, year 2,
environmental design,
task 1)
2016**

Tárt karokkal várjuk ide azokat, akik szeretnek dolgozni – vagyis szorgalmasak – és rendelkeznek némi rajztudással és ezzel együtt térlátással, arányérzékkel.

Az első két szemeszter az alapozásról szól. Kreatív gyakorlatokon, formaanalíziseken keresztül vizsgálják a hallgatók a természeti és a geometriai alakzatokat. Modellekkel, rúdszerkezetekkel ismerkednek az erők játékával. Míg a későbbi szemeszterek mindegyikében lesz egy-egy gerinctantárgy, amely projektként maga köré rendezi a kísérő kurzusokat, az első év vizsgáldásainak középpontjában a terek és a tárgyak

állnak: ekkor még az összes gyakorlati kurzus azonos jelentőségű. A rajzoktatás mellett az egyetem eszközet és segítséget is ad a számítógépes ábrázoláshoz, a plasztikázáshoz, de éppily nyitottan lehet használni a műhelyeket és – nyitvatartási időben – a műtermeket. A reguláris képzést húsz fő számára nyári duna-szentmiklósi alkotóhét egészíti ki, továbbá anyagilag támogatja az egyetem, hogy tíz fő részt vehessen a Hello Wood által szervezett egyetemi építésmustrákon. A teória helyzete persze kihívásos: a konzulensek a tervezési órákon, a konzultációk során adják

Fotó: Emresz Adrienn

át azt az elméleti apparátust – legalábbis egy részét –, amelyet a mérnökképzésekben előadásokon keresztül sajátítanak el a mérnökhallgatók.

Az első év végén lehet választani a tárgyprezentáció és környezetprezentáció specializációk között: az utóbbi kimenetéként – amennyiben a későbbiekben a METU mesterképzésin is folytatják tanulmányaikat – belsőépítész, az előbbit elvégezve pedig formatervező MA-diplomát kapnak a hallgatók.

A környezetprezentáció irányába indulók előbb az ember auratikus terének, majd a lakás, később egy kis középület berendezésével foglalkoznak. Diplomatervként – erős oktatói kontroll alatt, de – mindenki szabadon választott projektet prezentál. Hogy ki milyen témával diplomázik, az természetesen személyfüggő. Általános elvként azt tűztük magunk elé, hogy megpróbáljuk a hallgatókat a háromszáz négyzetméteres léptéknél tartani. Mivel a cél az, hogy belsőépítészeket képezzünk, rendszerint az olyan diploma-feladatok választását bátorítjuk, amelyekhez adottak az építészeti keretek. Történelminek ugyan nem nevezhető, de érdekes tapasztalat, hogy miközben félnek a hallgatók a vendéglátási és konyhaüzemi terek

tervezésétől, kifejezetten szép és sikeres megoldások születtek panziókra, éttermekre, hosztelekre. Az egyes évfolyamok harminc fővel indulnak, BA-diplomáig pedig húszan jutnak el. A lemorzsolódás oka sokkal inkább a lustaság, semmint a képességek hiánya.

Zárszóként... A Metropolitan Egyetemen – akár csak a felsőoktatás egyéb területein – generációt érintő problémaként jelenik meg a hallgatók olvasottsága, tájékozottsága és annak hiánya. Kollégáinkhoz hasonlóan mi sem tudjuk erővel könyvtárba, kiállításra, szakmai programokra kényszeríteni őket. Az egyetlen lehetőségünk, hogy a saját szakágunkon keresztül hívjuk fel a figyelmüket a kultúra nagyszerűségére. Arra, hogy amit tanulnak, az végső soron nem más, mint eszköz arra, hogy ki-ki kedvére való, boldog életet rendezhessen be magának.

EMRESZ ADRIENN
építész, főiskolai docens, a METU Design Intézetének vezetője, a környezetkultúra alapszak vezetője

WESSELÉNYI-GARAY ANDOR
*építész-mérnök, urbanista,
 a METU Design Intézetének óraadó tanára*

**Zártsorú beépítés,
 makett
 (BA, 2. évfolyam,
 környezettervezés
 1. feladat) /
 Continuous
 development pattern.
 Mockup (BA, year 2,
 environmental design,
 task 1)
 2016**

METU-design

A Budapesti Metropolitan Egyetem formatervező művész mesterszakának képzési koncepciója

FELKÉSZÍTÉS A JÖVŐ KIHÍVÁSAIRA

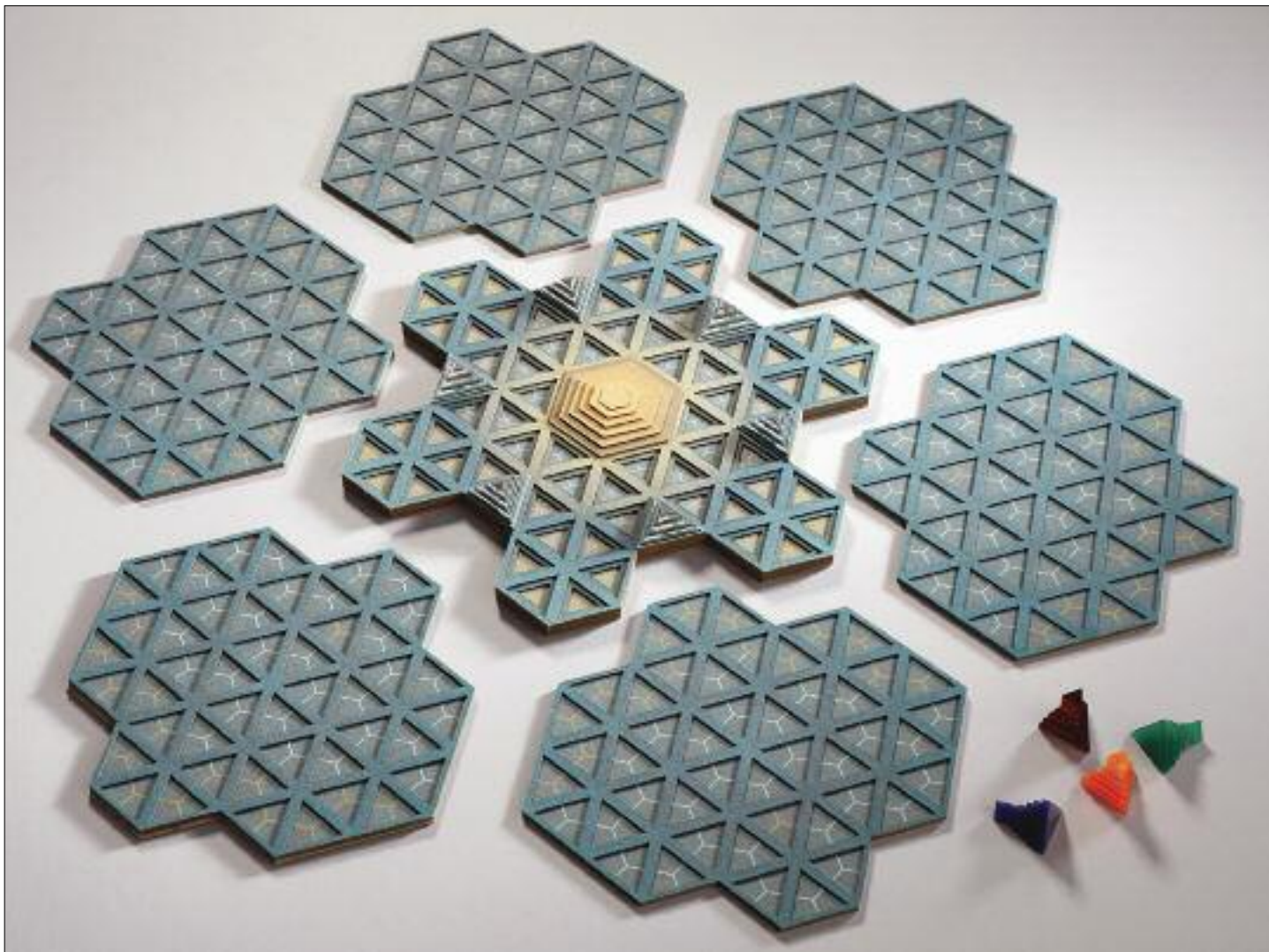
► 2010-ben indultak a művészeti képzések a Budapesti Metropolitan Egyetemen (METU). A felsőoktatásba 2001-ben – Budapesti Kommunikációs Főiskola (BKF) néven – belépő, dinamikusan fejlődő és

fokozatosan építkező felsőoktatási magánintézmény stratégiai célja, hogy az üzlet, a kommunikáció és a turizmus mellett a vizuális művészet és a design területén is minél szélesebb spektrumban nyújtson alap- (BA-) és mesterszintű (MA-) képzéseket.

Árpás Renátó:
Ibrik porceláncsésze és csomagolása (a XXXIII. Országos Tudományos Diákköri Konferenciára)
/ Renátó Árpás:
'Ibrik' porcelain cup and wrapping (designed for the 33rd Conference of National Scientific Students' Associations)
2017

Fotó: Oravecz István

2014 elején csatlakoztam a METU oktatói karához azzal a feladattal, hogy bővítve a mesterképzések palettáját – akkoriban több művészeti alap-, viszont még csak egy-két mesterképzési szak működött –, létrehozzam a formatervező művész mesterszakot: kidolgozzam a szak képzési koncepcióját és összeállítsam a szakindítás akkreditációs dokumentumait. A képzés koncepcióját a design jelen és jövőbeni nem-

zetközi tendenciáit, valamint a világban végbemenő változásokat figyelembe véve alakítottam ki.

Szem előtt kellett tartani, hogy korunk egyik fő problémája, a fenntarthatóság mindent és mindenkit érintő következményei miként értelmezhetők, hogyan foghatók fel egy designer számára, és mindezek mit jelentenek a hivatás szemszögéből. A változások nemcsak szakmai, hanem szellemi kihívást is jelentenek a

Árpás Renátó:
Utópia társasjáték
(évközi feladat) /
Renátó Árpás:
Utópia. Board game
(mid-semester task)
 2015

Árpás Renátó:
Utópia társasjáték
(évközi feladat), részlet
/ Renátó Árpás:
Utópia. Board game
(mid-semester task).
Detail

tervezők számára: új gondolkodást, más szemléletmódot és a korábbiaktól eltérő magatartást igényelnek. A cél a világhoz és a környezetünkhöz kritikusán viszonyuló, az összefüggéseket megértő, a problémákat érzékelő (ki- és felkutató) és a problémamegoldásra koncentrálnó értelmiségi attitűd kialakítása. A kihívásokhoz új megközelítések, új tervezési módszerek és eszközök, továbbá fokozott empátia és felelősségvállalás is szükségesek, melyek részei a képzés programjának.

A féléves tervezési feladatok a fenntartható élet és

a fenntartható fejlődés különféle problémáinak kutatásával és az azokból eredeztethető, kikövetkeztethető projektekből állnak – megkeresve a megoldáshoz legmegfelelőbb tervezési módszert –, aminek eredménye lehet tárgy, termék, koncepció, szolgáltatás, működési vagy használati rendszer stb. A diplomamunka kutatáson alapuló, a négy félév ismereteinek összegző feladata.

BÁRKÁNYI ATTILA
*formatervező művész, professor emeritus, a METU
formatervező művész MA-szakának vezetője*

Fotó: Oravecz István

FEJLESZTÉSEK – NYITÁS A KREATÍVIPAR FELÉ

► Bárkányi Attila professzor sikeres szakindítása után két évvel, a 2017/2018-as tanév őszi szemeszterében kaptam megbízást az egyetemről a formatervező művész mesterképzés szakfelelősi feladatainak ellátására. A szakon korábban eltöltött két év tapasztalatai alapján bizonyossá vált számomra, hogy az általunk képviselt, tervezői alapelveken nyugvó képzés a felelős designeri gondolkodásmód kialakításának valóban járható és hiteles útja. A kérdés a magam számára

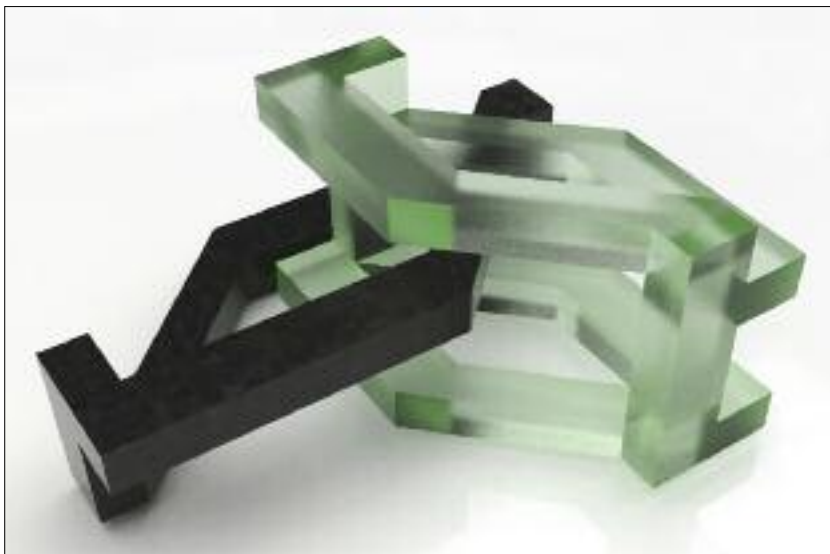
pusztán annyi volt, hogy az elméleti síkon, „labor”-körülmények között született ötletek, tervek a mindennapi realitások talaján vajon életképesek lesznek-e.

A képzés irányvonalát jelenlegi elképzelésem szerint az elmélet és gyakorlat egymáshoz való közelítésével érdemes meghatározni, természetesen nem kizárva a tisztán konceptuális tervezői attitűdöt sem. Ily módon hallgatóink habitusuknak megfelelően dönthetnek, hogy tervezési feladataik megoldása során melyik utat választják.

Elképzelésem megvalósításának első lépéseként a

Panca Emese:
Compcity Smart
hulladéktároló
(évközi feladat) /
Emese Pancsa:
'Compcity Smart'
waste storage
(mid-semester task)
2017, V-Ray render

**Daróczy Tímea: Formatan (évközi feladat) /
Tímea Daróczy: Study of Form (mid-semester task)**
2015, V-Ray render

**Jankovics Petra: Fokhagymaprés (Zepter-pályázatra) /
Petra Jankovics: Garlic press (for a completion announced by Zepter)**
2017, V-Ray render

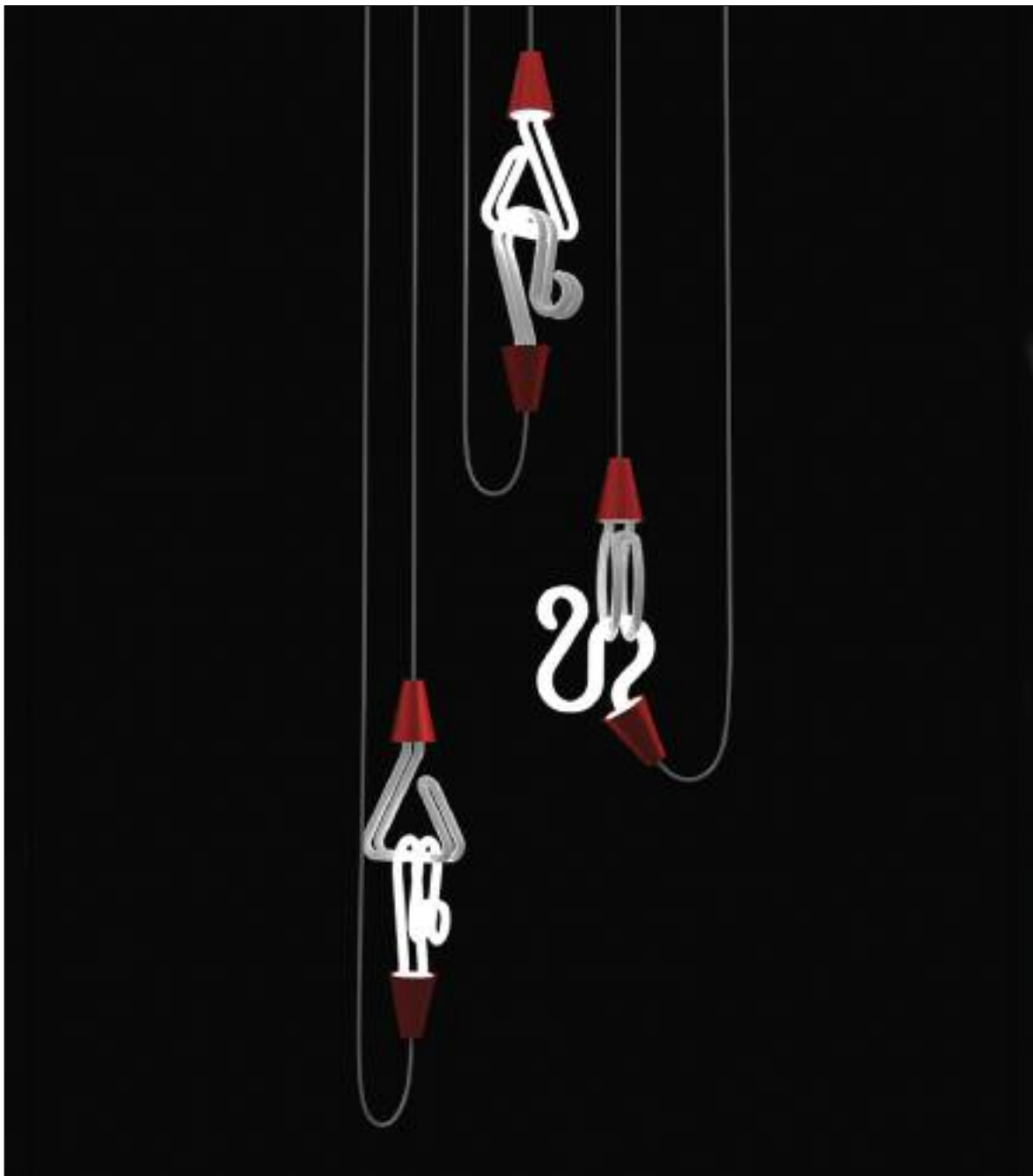

Fotó: Oravecz István

**Gaszó Attila: Ross Lovegrove-design átírata (évközi feladat) /
Attila Gaszó: Transcription of a design by Ross Lovegrove
(mid-semester task)**
2016

kreatívipar valós szereplői felé nyitottam. Külső kapcsolataink kialakításakor fontos szempont volt számomra, hogy az egyes választott cég terméke, szolgáltatása világszínvonalat képviseljen. Első együttműködési megállapodásunkat az EDAG Engineering GmbH-val kötöttük, ennek keretében a cég mérnök designer munkatársa korszerű technológiai ismereteket és 3D-s tervezést oktat hallgatóinknak. Szintén fontos partnerünk a budapesti CAD-Terv Mérnöki Kft., amely lehetővé tette intézményünk számára az

Nagy Gerda:
Lámpacsalád
(évközi feladat) /
Gerda Nagy:
Lamp family
(mid-semester task)
2017, V-Ray render

**Balvin Nándor:
Bortnyik Sándor
fajátékának
rekonstrukciója
(illusztráció hallgató
diplomamunkájához) /
Nándor Balvin:
Reconstruction of a
wooden toy designed
by Sándor Bortnyik
(diploma work
illustration)
2015, V-Ray render**

ICEM Surf 3D-s tervezőprogram használatát. Kiemelt helyen említeném továbbá a kaposvári székhelyű Videoton Elektro-Plast Kft.-t, ahol projektindító üzemlátogatás keretében hallgatóink megismerkedtek a high-tech színvonalat képviselő világmárkák (Philips, De'Longhi, Braun, Bosch, AKG) háztartási kisgépeinek, elektronikai berendezéseinek teljes gyártási folyamatával. A cég fejlesztőmérnökei hallgatóink aktuális formatervezési projektjeihez is segítséget nyújtanak, anyagismeret, gyártás-előkészítés, valamint szerszámtervezés terén.

A hallgatói munkák kivitelezése egyetemünk jól felszerelt műhelyében történik, ahol többek között 3D-s nyomtató és laser plotter áll diákjaink rendelkezésére. Az elkészült munkák színvonalas bemuta-

tása szintén kiemelt fontosságú. Ennek szellemében nagy hangsúlyt helyezünk a professzionális vizuális megjelenítésre, valamint diákjaink verbális előadói készségeinek fejlesztésére.

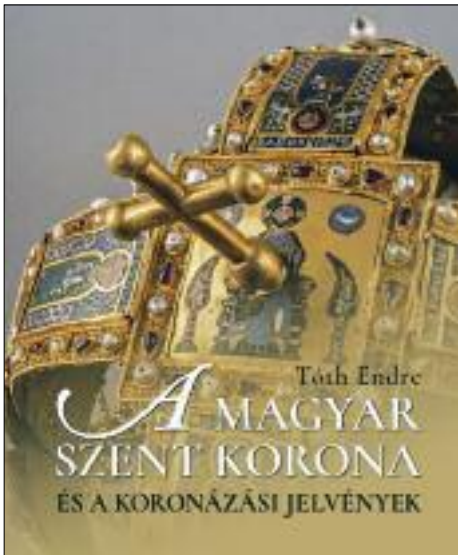
Szakunk csupán a közelmúltban jelent meg a magyar felsőoktatás képzési kínálatában, ilyen értelemben tehát sok teendőnk van még. Terveink közt szerepel minél több működő partneri kapcsolat kiépítése mind a felsőoktatás, mind a kreatívipar szereplőivel, továbbá olyan minőségű és jellegű képzés biztosítása hallgatóink számára, amely garantálja szakmai fejlődésüket és jövőbeni érvényesülésüket.

BALVIN NÁNDOR
*formatervező művész, egyetemi docens, a METU
formatervező művész MA-szakának szakfelelőse*

Hírek

► **Tóth Endre A magyar Szent Korona és a koronázási jelvények** című kötetét tudományos konferencia keretében mutatták be 2018. március 22-én az Országház Delegációs termében. Idén negyven éve került haza az Amerikai Egyesült Államokból a Szent Korona, az évfordulóra jelentette meg az Országház Könyvkiadó a Nemzet Főtere Kézikönyvek sorozatának első kiadványaként reprezentatív kötetben (kép) Tóth Endre régészprofesszor nagymonográfiáját. Három fotóművész: Bence-Kovács György, Szelényi Károly és Wachler Tamás a nemzeti ereklyét és a koronázási jelvényeket közvetlen közlő fényképezték le, s az így készült képanyag szabad szemmel nem látható részletességgel örökíti meg a műkinccseket az albumban, mely megvásárolható az Országgyűlési Könyvtárban, az Országház Látogatóközpontjának ajándékboltjában (Budapest V. ker., Kossuth tér 1–3.) és a nagyobb könyvesboltokban.

► **Kétféjú gyufa** – Double Heads Matches címmel válogatást mutat be román magángyűjteményekből az Új Budapest Galéria a Bálnában. (Budapest IX. ker., Fővám tér 11–12.) A február 6-án nyílt kiállítás május 27-ig tart nyitva. A képen Ioana Nemes *The White Team (Satan)* – A fehér csapat (Sátán) – című munkája.

► **Gyermekek római kori szarkofágjaira bukkantak** a Budapesti Történelmi Múzeum Aquincumi Múzeumának munkatársai az óbudaai Zápork utcában. A feltárás eredményei rendkívüliek, hiszen az eddigi ismeretek szerint a katonaváros házaai álltak itt ezernyolcszáz évvel ezelőtt, mégis tizenegy, szarkofágba temetett gyermek maradványait tárták fel a régészek.

► **Mezőtúrtól a Zsolnay-gyárig** címmel Szabó Kinga keramikuskészítő életmű-kiállítása látható 2018. március 23. és május 12. között a Magyar Népi Iparművészeti Múzeumban. (Budapest I. ker., Fő u. 6.)

► **A hét főbűn** – Hieronymus Bosch nyomában címmel hirdette meg a IX. Kortárs Keresztény Ikonográfiai Biennálé témáját a Kecskeméti Katona József Múzeum. A pályázatra érkezett művekből 126 alkotó munkáit állították ki a Cifrapalotában. (Kecskemét, Rákóczi út 1.) A 2018. március 10-én nyílt és május 27-én záruló tárlat műfajilag változatos anyagot mutat be: festmények, szobrok és grafikák mellett üveg-, kerámia-, textil- és zománcművészeti alkotásokat is láthat a közönség.

► **A Lajta Monitor Múzeumhajó** a Magyar Honvédség 170 éves fennállásának alkalmából, valamint az első világháború befejezésének 100. évfordulója tiszteletére országos útra indul a Dunán. A folyó 417 kilométeres magyarországi szakaszán tizenegy városban köt majd ki. A Lajta, a világon az egyetlen vízen úszó, helyreállított monitor hajó (kép). 1871-ben bocsátották vízre és 47 év hadi szolgálat után szerelték le. Ezután több mint 70 évig folyami kavicskotrásban elevátorhajóként használták. 2010-ben felújították, s 2014-től minden évben tavasztól őszig a világörökség részét képező pesti Duna-parton, az Országház északi oldalánál horgonyoz. A múzeumhajó 2018-ban azonban útra kel, április 3. és május 21. között Győr-Gönyű, Komárom, Esztergom, Visegrád, Vác, Szentendre, Százhalombatta, Dunaújváros, Paks, Baja és Mohács közöttjében várja majd a látogatókat.

► **Hajnal Gabriella** mesekönyv-illusztrációiból korábban a Vízivárosi Galériában rendeztek tárlatot. Most a nagy sikerű kiállítás anyagát 2018. február 9. és június 28. között a Marczibányi Téri Művelődési Központban mutatják be. (Budapest II. ker., Marczibányi tér 5/A)

► **36. Magyar Sajtófotó Kiállítás** – A Magyar Újságírók Országos Szövetségének Fotóriporterek Szakosztálya által meghirdetett

pályázatra 247 szerző 2260 felvétele érkezett. A szakmai zsűri által kiválasztott és díjazott művekből rendezett tárlat 2018. március 30-tól május 19-ig látogatható a Robert Capa Kortárs Fotográfiai Központban. (Budapest VI. ker., Nagymező u. 8.)

► **Salamin Ferenc** Munkák, alkotótársak, tanítványok című kiállítását az építész eddigi életművén túl alkotótársainak és tanítványainak – Erhardt Gábor, Salamin Miklós, Tusnady Zsolt, Varga Csaba, valamint

vándoriskolások – munkáiból rendezik meg 2018. április 7. és május 15. között a Vigadó Galéria alagsori kiállítóterében. (Budapest V. ker., Vigadó tér 2.)

► **Csodavár** – A Down-szindróma világnapján, 2018. március 21-én nyitotta meg kapuit a Csodavár, Budapest első integrált játszótérje, mely nemcsak fejlesztőközpont, hanem a fogyatékossgal élő gyerekek együtt játszhatnak egészséges kortársaikkal. A Rejtett Kincsek Down Egyesület dolgozta ki a modellt, mely hét éve sikeresen működik Nyíregyházán. Budapesten, a XV. kerületben, az Arvavár utca 1. szám alatti régi mozi épületéből átalakított, kétszintes, akadálymentesített létesítmény 750 négyzetméteren várja a gyerekeket és családjukat. A Csodavár külső és belső tereit díszítő elemeit, játékaikat Kő Boldizsár grafikus 2001-ben alakult, és Mese Terek nevet kapott csapata – szobrászok, képzőművészek és tájépítészek – készítette.

Állami kitüntetések 2018. március 15. alkalmából

Az iparművészet és képzőművészet területén alkotó díjazottak

KOSSUTH-DÍJ

Geszler Mária keramikumművész
Györfi Sándor szobrászművész
Pérel Zsuzsa gobelinművész
Rieger Tibor szobrászművész

A MAGYAR ÉRDEMREND

TISZTIKERESZTJE
(POLGÁRI TAGOZAT)
Csizmadia Zoltán

festő-, grafikus-, keramikumművész
R. Törley Mária szobrászművész

A MAGYAR ÉRDEMREND

LOVAGKERESZTJE
(POLGÁRI TAGOZAT)

Árkossy István festő- és grafikusművész
Richter Ilona grafikusművész
Simon András grafikusművész

MAGYAR ARANY ÉRDEMKERESZT

(POLGÁRI TAGOZAT)

Marosvári György Artúr
festő- és grafikusművész

MAGYAR BRONZ ÉRDEMKERESZT

(POLGÁRI TAGOZAT)

Sasvári János József népi iparművész

MAGYARORSZÁG KIVÁLÓ MŰVÉSZE

Csáji Attila festőművész
Kókay Krisztina textilművész, grafikus

A Magyar Iparművészet szerkesztősége ezúton köszönti tisztelettel a díjazott alkotókat.

MAGYARORSZÁG ÉRDEMES MŰVÉSZE

Haris László fotóművész
Szentkirályi Miklós Béla
restaurátorművész
Veress Sándor László festőművész

BALOGH RUDOLF-DÍJ

Máté Gábor fotográfus
Vécsey Attila fotóművész

JÁSZAI MARI-DÍJ

Velich Rita jelmeztervező

FERENCZY NOÉMI-DÍJ

Csókas Emese kárpitművész
Hegedűs Andrea textiltervező
Lenkei Balázs formatervező iparművész
Rékasy Bálint ötvös iparművész-designer
Szabó Andrea grafikusművész

MUNKÁCSY MIHÁLY-DÍJ

Balogh Gyula festőművész
Hajdú Kinga festő- és művész-tanár
Hérics Nándor tervező-grafikusművész
Iski Kocsis Tibor festőművész
Menasági Péter szobrászművész
Révész László képzőművész
Serényi H. Zsigmond
festőművész, grafikus

NÉMETH LAJOS-DÍJ

Készman József művészettörténész

► **Közép-Európa legnagyobb interaktív vasúttörténeti emlékparkja** a téli szünet után 2018. április 1-jén nyílt meg Budapest XIV. kerületében a Tatai út 95. szám alatt. Húsvétkor számtalan gyerekprogrammal várták a családokat, de az október végi zárásig a látogatók kipróbálhatják a lóvasutat, a sínautót, a hajtányozást, de nagy mozdonyon is lehet utazni.

► **A kiscelli nyomda** – Fejezetek a főváros nyomdászattörténetéből címmel állandó kiállítás nyílt 2018. március 12-én a Budapesti Történeti Múzeum tagintézményében, a Kiscelli Múzeumban. (Budapest III. ker., Kiscelli u. 108.) A fővárosi nyomdászat 19–20. századi történetét bemutató tárlaton többek között olyan ritkaság is látható, mint a budai Szentháromság-szobrot ábrázoló réz nyomólap, az Egyetemi Nyomda betűkészlete, vagy a Landerer és Heckenast nyomdából származó Columbia nyomdagép, amelyen a 12 pontot és a *Nemzeti dal*t nyomtatták 1848-ban.

Fotó: Fáyiné Szalátnyay Judit

A Magyar Iparművészet szerkesztőségének új címe:
1034 Budapest, Kecse utca 25.

Kérjük, adója 1 százalékaival támogassa a Magyar Iparművészet folyóiratot!
A kedvezményezett adószáma: 18012831-2-41
Nemzeti Művészeti és Kulturális Kapcsolatok Alapítványa